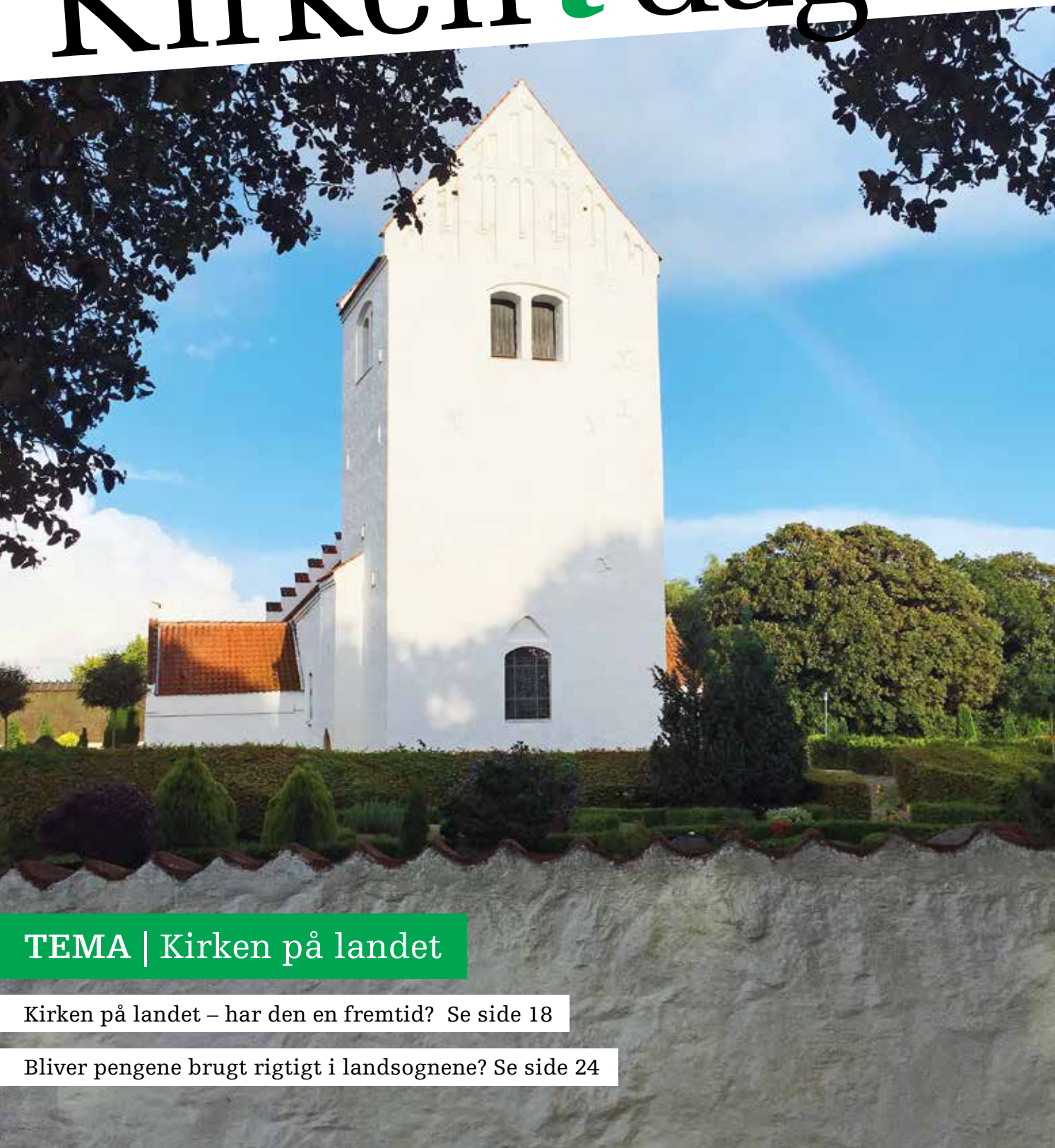

Kirken *i* dag

TEMA | Kirken på landet

Kirken på landet – har den en fremtid? Se side 18

Bliver pengene brugt rigtigt i landsognene? Se side 24

TEMA | Kirken på landet

Indhold

- 3 **En ny rolle for kirken på landet?**
af Henrik Bundgaard Nielsen
- 4 **Skal vi nedlægge eller omstrukturere?**
af Sophie Nordentoft
- 6 **Mission – hvad har det med kirken på landet at gøre?**
af Søren Dalsgaard
- 8 **Er landsbykirkerne som hellige køer?**
af Henrik Bundgaard Nielsen
- 10 **”Kirken på landet” – en status**
af Hasse Neldeberg Jørgensen
- 12 **Landsbyerne er Danmarks DNA**
af Vita Andreassen
- 14 **10 gode råd til landsbyens/ landsbykirkens overlevelse**
af Vita Andreassen
- 15 **Fællesskaber gør en forskel**
af Lise Grønbæk
- 16 **Bæredygtighed i kirken på landet**
af Berit Weigand Berg
- 18 **Kirken på landet – har den en fremtid?**
af Jeanette Nymann Geller og Erik Villy Rasmussen
- 20 **Da landsognet Hejls blev en del af et 3 sogns pastorat...**
af Astrid Dinesen
- 22 **Diakoni på landet**
af Connie Yilmaz Jantzen og Ann Skov Sørensen
- 24 **Bliver pengene brugt rigtigt i landsognene?**
af Hanne-Birgitte Kristiansen
- 26 **Ny præst – sådan gjorde vi**
af Jens Krogh
- 28 **Hvordan er man kirke i ny byudvikling? – Reportage fra en konference**
af Charlotte Lydholm
- 30 **Ny sæson for vejkirker**
- 31 **Nyt fra Kirkefondet**

Nr. 4 | December 2017

16. årgang

ISSN 1601-8230

Udgiver: Kirkefondet,
Peter Bangs Vej 5B, 2000 Frederiksberg
Tlf. 33 73 00 33
E-mail: kirkefondet@kirkefondet.dk
www.kirkefondet.dk

Formand: Erik Møllerup
Generalsekretær: Henrik Bundgaard Nielsen

Kirken i dag redigeres af:
Charlotte Lydholm

Temagrube bag nr. 4 | 2017:

Hasse Neldeberg Jørgensen,
Sophie Nordentoft, Vita Andreassen,
Birgitte Møldrup Rosager og Charlotte Lydholm

Layout og produktion:

Jørn Thomsen Elbo A/S, Kolding

Årsabonnement for 2017: Kr. 250,-

Enkeltnumre: Kr. 70,-
Abonnement kan bestilles ved henvendelse til Kirkefondet

Forsidebillede:

Asnæs Kirke
Foto: Henrik Bundgaard Nielsen

Henrik Bundgaard Nielsen

generalsekretær i Kirkefondet

En ny rolle for kirken på landet?

Kirken er til stede på landet, og det har den været i mere end tusinde år. Og spørger man de mange mennesker, som allerede er engageret i de ca. 1700 landsbykirker, så vil mange af dem svare, at kirken selvfølgelig skal blive ved med at være på landet.

Kirken skal ikke kun være til stede som fysiske mursten eller måske snarere kampesten som en slags "mindesmærker" om dengang, hvor en meget større del af Danmarks befolkning boede i landområderne. Nej, de ønsker tværtimod, at kirken fortsat skal være nærværende på landet som levende stene, som engagerede menigheder og meget gerne som en kirke og en menighed, der er i tæt relation med lokalsamfundet – ikke mindst fordi kirken en del steder er den eneste "institution", som er tilbage, efter at købmand, skole, forsamlingshus m.m. for længst er lukket.

Lejlighedskirke

Men der er dog også "kirkefolk fra landområderne", som selv er nået til den erkendelse, at for nogle af de gamle landsbykirker i de mindst befolkede sogne er det nødvendigt at være kirke på andre måder, end man hidtil har været. Det er f.eks. tilfældet der, hvor menighedsrådet, som efter flere år med meget svag kirkegang, stort set ingen kirkelige handlinger (i en 10-årig periode i gennemsnit ca. 1 begravelse/bisættelse og 1 dåb om året) og så en jul med tre mennesker til juleaftensgudstjeneste, henvender sig til bis-

koppen og beder om, at deres kirke kan blive en såkaldt lejlighedskirke, som kun er i brug meget få gange om året, og kun vedligeholdes nødtørftigt – dvs. kun kirkebygningens "tag og fag".

Foto: Henrik Bundgaard Nielsen

En samarbejdende og nytænkende kirke

Så er der på den anden side sogne og menighedsråd, som har indset, at det er nødvendigt, at kirken i højere grad spiller sammen med de forskellige aktører, der måtte være tilbage i lokalsamfundet. Dermed kan kirken leve op til traditionen med, at kirken bygger fællesskab, er kulturbærer og yder omsorg og diakoni. Samtidig er der i mange af disse sogne en erkendelse at, at de ikke kan blive ved med at gøre, som de altid har gjort. Der må tænkes nyt og anderledes. Det gælder f.eks. på det diakonale område. Når et menighedsråd har et ønske om at styrke den diakonale indsats i lokalsamfundet, så falder tanken ofte på at lave et værested, en social cafe eller lign. for de

særligt udsatte borgere. Det kan imidlertid være svært at få til at fungere, hvis man vil gøre det i et landprovsti, hvor der ikke er en større centerby, men derimod mange mindre byer spredt ud i provstiet. Der kan infra-

strukturen gøre det svært og måske dyrt for potentielle brugere af værestedet at komme fra alle dele af provstiet til det kirkelige værested. Derfor må diakonien på landet tænke nyt.

I Rebild provsti, hvor Kirkefondet i en 2-årig periode arbejder med at skabe den bæredygtige kirke på landet, opstod der f.eks. en ide om at finde noget bortforpagtet præstegårdsjord, som kunne tages tilbage og indrettes med små "haver", hvor ressourcetsvage familier kunne mødes med mennesker fra menigheden for sammen at dyrke grøntsager

m.m. Måske kunne det også udvikle sig til spisefællesskaber eller andet på tværs af de forskellige grupper.

Forskellighed

Dette er blot et enkelt eksempel på, at diakoni er og skal være forskelligt fra land til by. Sådan gælder det med mange andre facetter af kirkelivet: Gudstjenesterne, tilbuddene for børn og unge, organisering af kirkens personale, brug af lokaler etc. Det er og skal ikke være det samme i land og by. Og det er en vigtig erkendelse – en erkendelse af forskellighed. Nu gælder det så blot om at tage konsekvensen af forskelligheden og skabe konkrete resultater, som viser, at det at være kirke på landet ikke er det samme som at være kirke i byen. ■

Sophie Nordentoft

sognepræst og stiftskonsulent for kirken på landet i Aalborg Stift

Skal vi nedlægge eller omstrukturere?

Sognestrukturen i Danmark kan i store træk føres helt tilbage til den tidlige middelalder, hvor landet blev kristent, og kirken skød op overalt i landskabet med dertil hørende sogneinddelinger. Det at tilhøre et bestemt sogn har i århundreder været en vigtig identitetsmarkør for danskerne.

Nedlæggelse af kirker på landet?

Helt frem til 1970 var sognet den civile, administrative ramme om de gamle sogneråd, som siden blev slået sammen til de små kommuner. Sognet er en del af vores lokale og kirkelige bevidsthed. Det gælder i hvert fald stadig på landet. Her ved folk godt, hvilken sognekirke de tilhører, og selv mange af dem, som er emigreret fra landet søger hjem til sognet, når de skal have børn døbt, ved vielse eller ved begra-

Strukturtilpasning er en løbende proces, som i virkeligheden har været i gang, så længe der har været kirker i landet.

velse. Sognet er på en måde den udvidede slægtsgård, som markerer et langvarigt, stabilt og trygt tilhørsforhold i en tid med store forandringer.

Af samme grund nedlægger man ikke "bare" en sognekirke, heller ikke når sognets indbyggertal er dalet til et faretruende lavt niveau, og de, der bor der, er kommet godt op i årene. Og hvem skulle i øvrigt gøre det? Folkekirken er en sammensat institution med flere beslutningsniveauer.

Biskoppen råder over præstebevilli-

gen, så fra den kant kan der skæres ned på den præstelige betjening, hvis kirkegangen skønnes for ringe, eller der er brug for at trække præstere ressourcer til de voksende byer. Men det er ikke nødvendigvis det samme som at nedlægge kirken.

Fra provstiets side kan der skæres i budgettet, hvis provstiets økonomi generelt er trængt, men heller ikke det økonomiske aspekt tilsiger i sig selv en nedlæggelse af kirker og sogne på landet. Provstiet er forpligtet på at vedligeholde kirken og omgivelserne på en vis minimum-standard.

Det er til syvende og sidst kun det lokale menighedsråd, som kan træffe en så vidtgående beslutning at nedlægge sognet og/eller kirken. En sådan beslutning måtte betragtes som en art åndeligt selvmord, som man næppe ville slippe godt fra i lokalsamfundet, om det skulle finde sted.

Og hvad stiller vi i øvrigt op med en tiloversbleven kirkebygning? Den vedbliver at være menighedsrådets/sognets ansvar, og kan efter nugældende lovgivning ikke overlades til et romantisk forfald. Landsbykirken er med andre ord kommet for at blive, hvor

den har stået så lang tid i medgang og modgang.

Dermed ikke sagt, at vi ikke kan komme i en situation, hvor deciderede nedlæggelser bliver nødvendige. Det er set før i historien. Men det er ikke dér, vi er nu.

Strukturtilpasninger

Det betyder ikke, at der ikke bør gøres noget for at tilpasse den kirkelige struktur på landet til den virkelighed, vi befinder os i. Og der bliver allerede gjort meget rundt omkring, som vidner om en vilje til at styre landsognet og dets kirke hen mod en bæredygtig struktur.

I Aalborg Stift, hvor jeg fungerer som konsulent for kirken på landet, er der utallige eksempler på menighedsråd, som tager udfordringen med afmatning og affolkning op og går i gang med nødvendige justeringer af strukturer og arbejdsformer, understøttet af provsti og stift.

Strukturtilpasning er en løbende proces, som i virkeligheden har været i gang, så længe der har været kirker i landet. Ser man bare tilbage over de sidste årtier, er der allerede sket en ganske vidtgående omstrukturering i form af dannelse af flersognspastorater som en konsekvens af at præstere ressourcer allerede er flyttet til mere befolkningstunge områder. Det er en

bølge som fortsætter, og som af og til giver sig udslag i storpastorater med op til 8-9 sogne under én paraply. Det er – om man kan lide det eller ej – en tendens, som med stor sandsynlighed vil fortsætte i årene, der kommer.

Struktur – ”De gamle kommuner” som nye storsogne

Et storsogn lyder i manges ører lige så upersonligt og bureaukratisk som storkommune. Men det behøver ikke at være tilfældet. I mit eget pastorat har vi arbejdet med tanken om at indgå i et kommende storsogn, og vi har talt om fordele og ulemper.

Det lokale og det centrale kan godt bringes i et frugtbart samspil, og storsognet kan levere drift, administration og service til de små sognes liv indenfor storsognets rammer. F.eks. kan menighedsrådene gå sammen om ansættelse af personale, eller man kan i fællesskab holde større arrangementer f.eks. en fælles kirkehøjskole, mens det almindelige kirkelige liv fortsat leves i sognekirken.

Det ideelle storsogn er det, hvor de lokale menigheder ikke i nævneværdig grad opfatter sig som ofre for en negativ udvikling, men hvor de positive fortællinger er det, der bærer forandringen igennem. Og det kan godt

lade sig gøre, hvor centraliseringer sker med lempe, med demokratisk inddragelse og medindflydelse til alle parter og med en vis tidshorisont. Og så er det vigtigt, at de lokale menighedsråd kan arbejde sammen og ser sig selv som ambassadører overfor befolkningen.

Den naturlige sammenhængskraft i et landområde findes ofte i de gamle kommuner, hvor folk allerede kender hinanden og har tradition for at arbejde sammen på tværs af sognegrænserne. De gamle kommuner vil i mange tilfælde være det naturlige storsogn i fremtiden.

Her er der allerede mange tiltag for at etablere samarbejder, og med tiden tror jeg, at storsognene naturligt vokser frem, hvor vandårene løber i den folkelige grund. Ikke fordi vi altid ønsker de store enheder, men fordi vi kan se nødvendigheden af rationaliseringer, og fordi der faktisk også er mange fordele ved at være flere om at være kirke.

Nøglekirken/lejlighedskirken

En anden udviklingstendens, der hører sammen med den forandrede virkelighed på landet, er nøglekirken eller lejlighedskirken. Lejlighedskirken er den kirke, der står åben efter anmod-

ning for kirkelige handlinger, og hvor der måske også holdes en antal gudstjenester om året. Man taler om ”det lille kirkeår”, hvor højtiderne og ”de store søndage” som f.eks. BUSK, allehelgen, høst og advent fejres, gerne i samarbejde med andre lokale kræfter. Erfaringerne tyder på, at der kommer et mere levende kirkeliv ud af at skru ned for antallet af gudstjenester i sogne, hvor kirkegangen er mådelig. Det at man samler kræfterne om færre aktiviteter, gør det overkommeligt at være kirke i et lille sogn og dermed mere attraktivt for menighedsråd og personale, og også for menigheden, der oplever en fyldt kirke.

Forandring for at bevare

De store sogne i byerne må gå nye veje. Det må vi også på landet. For at bevare de små landsogne og deres kirker må der først og fremmest kaldes på det lokale engagement. Vi har i vores lokale kirkelige demokrati en udstrakt frihed til at eksperimentere og bruge vores fantasi, når det handler om at skabe bæredygtige landsogne, så evangeliet også i fremtiden forkyndes over det ganske land. ■

For at bevare de små landsogne og deres kirker, må der først og fremmest kaldes på det lokale engagement. Vi har i vores lokale kirkelige demokrati en udstrakt frihed til at eksperimentere og bruge vores fantasi, når det handler om at skabe bæredygtige landsogne, så evangeliet også i fremtiden forkyndes over det ganske land.

Foto: Asnæs kirke

MISSION

– hvad har det med kirken på landet at gøre?

Hvordan er udviklingen af kirken på landet et udtryk for mission? Og hvad betyder det egentlig for kirken på landet, når der står i folkekirken missionserklæring i betænkning 1477, at "Folkekirken mission som kristen kirke er at forkynde Kristus som hele verdens frelser"?

Mission betyder sendelse. I kristen forstand handler mission først og fremmest om, at Gud brød ud af sin himmel og sendte sig selv til verden i personen Jesus for at tjene verden.

I Bibelen beskrives denne sendelse med ordene i Lukasevangeliet kapitel 4 vers 18-19, hvor Jesus siger om sig selv: "Han har sendt mig for at bringe godt budskab til fattige, for at udråbe frigivelse for fanger og syn til blinde, for at sætte undertrykte i frihed, for at udråbe et nådeår fra Herren." Jesu liv, død og opstandelse havde altså til formål at opfylde denne mission.

Når vi i kirken taler om mission, så er det den samme mission, Gud inviterer os til at deltage i: "Som Faderen har sendt mig, sender jeg jer", siger Jesus. Det er altså vores opgave som kirke at gøre som Gud og bryde ud af vores komfortable rammer for at møde mennesker med evangeliet der, hvor de er.

Kirken er mere end præst og kirkebygning

På landet er der mange steder ikke samme befolkningstæthed, som der var engang. Nogle steder er det svært

at opretholde et sogn med egen kirkebygning og ugentlig gudstjeneste ved egen præst. Det er en trist og smertelig udvikling.

I kristen forstand er kirken imidlertid meget mere end præsten og bygningen. Kirken er først og fremmest menigheden, dvs. fællesskabet af dem, som samles om evangeliet.

At udvikle kirken på landet handler ikke kun om at invitere til arrangementer i kirkens bygning, men kan ske ved en bevægelse udadtil i sognet, hvor kirken bringer sig naturligt i spil i hverdagsammenhænge.

Kirken står og falder derfor ikke med, at der er en præst og en kirkebygning til rådighed. Man kan af og til få det indtryk, at debatten om kirken på landet handler mere om den person og de mursten, som tjener folkekirken mission, end den handler om selve folkekirken mission. Dette udgør måske den største trussel for folkekirken på landet. For at folkekirken ydre rammer kan bestå, så må fokus være på, at dens indre liv blomstrer.

Særligt i en luthersk kirke som vores, der vægter det almindelige præstedømme, hvor ethvert kristent menneske anses som både præst, biskop og pave, er det bemærkelsesværdigt, at præsten tillægges så stor en rolle og stilles over for så store forventninger. Dette bliver særligt tydeligt for præster i mindre lokalsamfund på landet.

Når kristendommen blomstrer ude i verden, så sker det imidlertid som regel, fordi folket har taget evangeliet til sig og selv tager ansvar for at dele det med andre. Kristentroen almindeliggøres. Den bliver folkelig. Hvis vi derimod professionaliserer troen og lader menighedens liv afhænge af præstens tilstedeværelse, så risikerer vi at gøre kristendommen fremmed for folket. Vi fratager folket tilegnelsen og sprogliggørelsen af troen.

For en kirke på landet, som er truet på dets ydre rammer, gælder det i særlig grad, at dens fortsatte beståen står og falder med det myndige lægfolk.

Et modsvar til centraliseringen

Hvordan kan man så forholde sig til centraliseringen af den gejstlige og administrative betjening, som vi ser nogle steder? Hvis kirken står og falder med præsten og kirkebygningen, så vil centraliseringen uvægerligt opleves som et tab. Men det åbner også for en mulighed for at genfinde menighedens folkelige basis og bringe evangeliet tilbage til den hverdag, hvor folk lever deres daglige liv – i hjemmene, forsamlingshusene, ude i naturen, på arbejdet osv. Denne bevægelse ud af kirkebygningen og ind i samfundet, hvor folk befinder sig, er det, vi traditionelt forstår ved mission.

Vi læser i det Nye Testamente om, hvordan de første kristne menigheder opstod som fællesskaber i hjemmene.

Når kirken i dag vokser frem nye steder i verden, så sker det også som regel med udgangspunkt i hjemmene, hvor de kristne mødes og deler livet og troen med hinanden. Kirken vokser frem som en folkelig bevægelse og tager først efterfølgende form som en institution.

Der er mange måder at arbejde for denne bevægelse. Man kan oprette samtalsaloner eller studiekredse i folks egne hjem. Man kan lave fællesspisning og nadverfejring i forsamlingshuset. Man kan arrangere pilgrimsvandring i den frie natur. Eller man kan arrangere fyraftensmøder på arbejdspladserne med fokus på tro, eksistens og spiritualitet.

Når kirkens administration af ressourcemæssige årsager centraliseres, så kalder det altså på et modsvar, hvor kirken på ny funderes decentralt i livet ude i hjemmene.

Kirken og evangeliet skal ud i lokalsamfundet

Mange steder har man heldigvis stadig både præst og kirkebygning. Til gen-

For en kirke på landet, som er truet på dets ydre rammer, gælder det i særlig grad, at dens fortsatte beståen står og falder med det myndige lægfolk", skriver Søren Dalsgaard, der er koordinator for Folkekirkens Mission.

gæld kæmper man måske med kirkegangen om søndagen. Her gælder stadig de samme grundlæggende principper om mission, nemlig at kirken må se sig selv som sendt for at tjene lokalsamfundet på samme måde, som Gud sendte sig selv til verden for at virke på menneskers egen hjemmehane.

Derfor er det afgørende, at kirken bestræber sig på at nå ud i lokalsamfundet og lade sig forene med det øvrige liv ved at være til stede og støtte op om det lokale foreningsliv, bakke op om faste traditioner, og i det hele taget tale lokalsamfundets sag. I nogle lokalsamfund havde kirken fx en nøglerolle i at nedbryde mure, da der i 2015 opstod asylcentre, som splittede små lokalsamfund. Når den lokale skole kommer under pres og trues med lukning, er det en kirkelig opgave at arbejde med på at skabe løsninger. Og hvis præstegården ikke er et naturligt samlingssted, hvorfor så ikke flytte præstens kontortid til et sted, hvor folk færdes, uanset om det så er på kroen, i forsamlingshuset eller på sko-

len. Dermed viser kirken, at den formår at omsætte evangeliet til konkret og jordnær handling.

Kristentro er ikke noget, som kun leves om søndagen og ved særlige lejligheder. Det er tværtimod en grundlæggende livsindstilling, som vedrører hele menneskelivet og dækker både de materielle og de åndelige behov. Når der opstår nabokonflikter, må kirken pege på evangeliet, som kan skabe forsoning med både Gud og mennesker. Når ensomhed eller depression tynger, så er evangeliets frisættende og livgivende kraft en støtte og opmuntning. Når krisen rammer med sygdom eller skilsmisse, så er en kristen diakonal tilstedeværelse med nærvær og konkret hjælp af afgørende betydning.

Mission er kirkens sendelse med evangeliet til sit lokalsamfund. At udvikle kirken på landet handler ikke kun om at invitere til arrangementer i kirkens bygning, men kan ske ved en bevægelse udadtil i sognet, hvor kirken bringer sig naturligt i spil i hverdagssammenhænge. Her er det imidlertid vigtigt, at det ikke kun er præsten, som er ansigtet på kirken, men at kristentro gøres til en folkelig bevægelse, som lever ude i hjemmene og har sin rod i lægfolket. ■

Henrik Bundgaard Nielsen
generalsekretær i Kirkefonden

Er landsbykirkerne som HELLIGE KØER?

Udvidet og anderledes brug af gamle landsbykirker

”Kirkebygningerne er som hellige køer!”, sådan konkluderer lektor Hans Raun Iversen fra Det teologiske Fakultet i København i en artikel fra 2015 i Religionsvidenskabeligt Tidsskrift. Han skriver om, hvordan folkekirkens bygninger befinder sig i et ”grænseland mellem kirken og den fælles kulturarv”. Det betyder bl.a., at dem, som i det daglige har brugsretten over en given kirkebygning, f.eks. et lokalt menighedsråd, ikke frit kan disponere over deres ”ejendom”, fordi kirkerne ikke kun ses som ”kristne helligdomme”, men i lige så høj grad som kulturhistoriske bygninger i det fælles danske landskab. Og som sådan også en del af den kulturarv, som det er farligt at pille alt for meget ved.

Derfor var det da også med en vis bæven, at Kirkefonden i 2015 kastede sig ud i projektet ”Landsbykirken som et aktiv” med støtte fra Den folkekirkelige Udviklingsfond. For hvordan ville projektet blive modtaget: Et tilbud til

landssogne om at udvikle ideer til om-dannelse af landsbykirker til anden brug end ren kirkelig brug? Ville menighedsrådene være bange for eller tilbageholdende med at kaste sig ud i radikale bygningsændringer i landsbykirkerne for at gøre dem bedre egnede til andre anvendelsesformål ved siden af den kirkelige brug? Ville de være bange for, hvordan lokalbefolkningen ville reagere på, at der bliver forandret i og dermed rokket ved kirkebygningen som lokalsamfundets måske ældste ”vidnesbyrd om den menneskelige historie på deres sted”?

Baggrunden for projektet var dels at skabe en positiv og mere aktiv reaktion på tidligere kirkeminister Manu Sarens bemærkning om, at landsbykirker med under 200 indbyggere pr. kirke burde overvejes lukket, dels at tilskynde til afprøvning og udnyttelse af ny lovgivning fra 2014, ifølge hvilken ”menighedsrådet ... med biskoppens tilladelse stille kirken til rådighed til

brug for ikke-kirkelige formål... [såfremt] ... det påtænkte formål ikke strider mod kirkerummets karakter.”

Ingen stor folkelig modstand

Det viste sig hurtigt i projektet, at for de deltagende menighedsråd var landsbykirkerne ikke at betragte som ”hellige køer”. Der var stor iderigdom til, hvad man kunne tænke sig, at kirkebygningerne også kunne bruges til – når de ikke var i brug til gudstjeneste, kirkelige handlinger mv.: Retrætested, pilgrimsherberg, bridge, kunststudstillinger, teater, musik, dans, fællesspisning, undervisningsrum, wellness-aktiviteter. Og da projektets ideer blev bredt ud ved offentlige borgermøder i lokalsamfundet, var der også kun minimal modstand imod at lave ændringer i de gamle landsbykirkers indretning, så de kunne bruges mere aktivt til, hvad der måtte være behov for lokalt. Da jeg nogle måneder efter projektets afslutning holdt foredrag om det for en stor del af landets provstisekretærer, så kom der også fra denne side mange anerkendende kommentarer og bemærkninger om, at mange flere landsogne bør arbejde seriøst med at få omdannet nogle af deres kirkebygninger, så de kan bruges mere aktivt til glæde for alle i lokalsamfundet.

Ingen teologiske ”stopklodser”

Et er juraen og lovgivningens åbning for en mere bred brug af kirkerummet, og noget andet er den brede folkelige opbakning til det. Men hvad med teologi og kirkeforståelse? Her i reformationsfejringssåret må det være passende

Hvis et landsogn ønsker sig menighedslokaler til undervisning, foredrag, møder, film-aftener mv. er den bedst mulige løsning så at købe et af de mange efterhånden overflødige og temmelig kedelige bank- og sparekassefilial-lokaler rundt om i landsbyerne?

Hvorfor ikke i stedet bruge pengene på nyindretning af den gamle kirkebygning, så den også kan bruges til møder, undervisning etc. både af kirken og andre i lokalsamfundet?

”Det viste sig hurtigt i projektet, at for de deltagende menighedsråds var landsbykirkerne ikke at betragte som ”hellige køer”. Da projektets ideer blev bredt ud ved offentlige borgermøder i lokalsamfundet, var der kun minimal modstand imod lave ændringer i de gamle landsbykirkeres indretning, så de kunne bruges mere aktivt til, hvad der måtte være behov for lokalt”, skriver generalsekretær Henrik Bundgaard Nielsen.

Foto: Henrik Bundgaard Nielsen

at lade sig inspirere af Luthers tanker om kirkebygningerne. En grundtanke hos Luther i opgøret med den katolske kirke er, at intet sted i sig selv er helligt. Det gælder også kirkens rum og bygninger. Det, som gør noget helligt, det er alene evangeliets forkyndelse. Dvs. når ordet lyder – når der i et givet lokale holdes gudstjeneste, så er dette rum for en stund helligt. Og som lektor Benny Grey Schuster skriver på kirkearkitektur.dk, ”at i det øjeblik gudstjenestens sidste ”amen” lyder, ophører kirkerummet med at være helligt og kan – i princippet! – bruges til alle verdslige formål.” Det skal dog medgives, at i og med at kirkebygningerne igen og igen er blevet brugt til gudstjenester og kirkelige handlinger – ja, så tillægges de folkeligt set – mere og mere en selvstændig hellig karakter. Men teologisk så er der ligeså meget hellighed ved en gudstjeneste i et cafe-lokale i et nyt boligområde, hvor der endnu ikke er bygget ”rigtig” kirke, og der er ligeså meget ”hellighed” ved en gudstjeneste i en gammel landsbykirke, hvor kirkerummet i ugens løb har været brugt til samlingsrum for dagplejere, og hvor der hver aften i ugens løb

har været fællesspisning for hjemløse i lokalområdet.

Hvad skal prioriteres?

Da Nationalmuseet i sin rolle som konsulent for Kirkeministeriet har til opgave at sikre – alle!! – de gamle landsbykirker som en del af den danske fælles kulturarv, så er Nationalmuseet en væsentlig faktor i forhold til eventuelle ønsker om at lave ændringer i kirkebygningernes indretning, så de også kan bruges til nye ikke-kirkelige formål. Det har vist sig, at i mange af de lokale ideer til ny og aktiv brug af landsbykirkerne indgår et ønske om, at en del af eller alle bænke i kirkerummet erstattes af en mere fleksibel løsning med stole eller lign. Heldigvis har det i dialog med Nationalmuseet vist sig, at dette vil kunne lade sig gøre i flere landsbykirker, omend det i mange af de gamle kirkebygninger ikke vil kunne tillades af bevaringsmæssige årsager. Så umiddelbart er vejen åben for, at ideer til at nyindrette og bruge gamle kirkebygninger mere aktivt ind i lokalsamfundets liv kan realiseres. Men meget afhænger af økonomi i sogne og provstier, der af og til støder på

store uforudsete udgifter. Det rykker f.eks. hårdt i et provstis pengekasse til anlægsudgifter, når der, inden man kan bygge en ny garage ved den gamle præstegård, skal bruges op mod 1 mio. kr. på arkæologiske undersøgelser.

Men det afhænger også af prioriteringer og opgør med ”vanetænkning”. For hvis et landsogn ønsker sig menighedslokaler til undervisning, foredrag, møder, filmaftener mv. er den bedst mulige løsning så at købe et af de mange efterhånden overflødige og temmelig kedelige bank- og sparekasseseffilial-lokaler rundt om i landsbyerne? Hvorfor ikke i stedet bruge pengene på nyindretning af den gamle kirkebygning, så den også kan bruges til møder, undervisning etc. både af kirken og andre i lokalsamfundet?

Alle sogne er jo desværre ikke så heldige som Vipperød sogn, hvor de har fået knap 10 mill. kr. fra A. P. Møllers fond til det, de kalder ”revitalisering af Sdr. Asmindrup Kirke”. Det indebærer bl.a. en ny møblering bestående af 24 mobile træbænke, hver med plads til tre personer, og 12 runde siddepuder i koret. Kirkerummet vil have en stor grad af fleksibilitet, så tårnrummet f.eks. kan bruges til intimkoncerter, siddepuderne i koret til babysalmesang, og hovedrummet i skibet til foredrag – eller alle tre rum i sammenhæng, alt efter behov.

Projektet i Vipperød sogn, hvor de har tre gamle landsbykirker og en sognegård, som også er indviet til gudstjenestebrug, afspejler en tænkning, som med fordel kunne bredes ud til flere sogne eller pastorater med mere end én kirke. Nemlig den, at man beslutter, at der ikke altid skal foregå det samme i alle kirker i lokalområdet, og at de derfor heller ikke skal være ens indrettet. Så kan der godt ”eksperimenteres” i en af kirkerne både indholdsmæssigt og indretningsmæssigt. Og endelig kan det jo overvejes – på nationalt plan – om alle de ca. 1700 før-reformatoriske kirkebygninger skal bevares som unikke og enestående eksempler på uberørt dansk kulturarv? ■

.....
Hasse Neldeberg Jørgensen
projektleder i "Kirken på landet" og provst

"KIRKEN PÅ LANDET" – en status

Projektleder Hasse Neldeberg Jørgensen giver her en status på, hvad projektet "Kirken på landet" under Folkekirkens Videns- og Uddannelsescenter arbejder med.

Fra 2012-2015 arbejdede en ihærdig gruppe af folk fra Teologisk Pædagogisk Center, Lolland-Falster Stift og Grundtvigsk Forum for at sætte fokus på folkekirken i de danske landdistrikter. I forlængelse af dette arbejde bevilgede Fællesfonden et 4-årigt projekt i Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenters (FUV) regi omkring "Kirken på landet" (KPL). Der er ansat en projektleder i hele perioden (frikøbt provst fra Ribe stift) og løbende tilknyttet en række medarbejdere og eksterne samarbejdspartnere. Der er nedsat en følgegruppe på seks personer: repræsentanter for Kirkeministeriet, biskopperne, Provsteforeningen, Præsteforeningen, Landsforbundet af Menighedsråd og Landdistrikternes Fællesråd.

Kirken på landet-projektet har bl.a. som formål:

- at indsamle, vurdere og formidle resultater af vidensundersøgelser i såvel faglig som folkelig sammenhæng
 - initiere og gennemføre udviklingsarbejde
 - tilknytte aktuelle og fremtidige udviklingsprojekter i landdistrikterne.
- Dette involverer også et betydeligt netværksarbejde i forhold til – og i samarbejde med en række forskellige organisationer. Både kirkelige og andre.

Endelig skal der arbejdes henimod

etableringen/formuleringen af strategier for folkekirkens rolle i en fremtidig omstillingsproces, der bl.a. nytænker kirkens rolle i lokal- og civilsamfund.

Det er væsentligt for Kirken på landet-projektet, at der er etableret et bredt samarbejde, der bærer frugt ikke blot i form af tværfaglighed, men også i et tværgående samarbejde med en bred kreds af folkekirkelige aktører i form af fælles arrangementer og undersøgelser.

Hvad er "på landet"?

Hvis man nu tænker: "Det er da noget af en mundfuld!", så er man nok på rette spor. Hvori består f.eks. forskellen mellem folkekirkens rolle i by og på land? Og kan vi tale om fælles udfordringer eller er der helt specifikke forhold, der gør sig gældende på landet? Og hvor er præcis er "på landet"? Sociologen Steen Marquard Rasmussen definerede det i bogen "Forskellige vilkår" fra 2015 således, at hvis den største by i sognet har under 1.000 indbyggere, er der tale om

et landsogn. Det betyder, at hele 54% af Danmarks sogne er landsogne. Men kun 13% af befolkningen bor der! Der findes andre definitioner på, hvad "på landet" er, når det gælder demografiske, økonomiske og sociologiske synsmåder. Det gælder f.eks. Fødevareministeriets brug af begrebet landdistrikter. Og i et helt nyt studie fra Dentsu Aegis Network "På forkant med udkanten" kan man læse, at landdistrikterne huser hele 700.000 husstande. Hvilket svarer til ca. 1,4 mio. beboere i de områder, der kaldes "forkantsdanmark". Som fem gode grunde til at bo på forkanten nævnes: natur, lokalpatriotisme, nærhed, tillid, tid. Og hvad vil de så med folkekirken på sigt? Det svarer det nævnte studie desværre ikke på.

Mange komplekse udfordringer

Kirken på landet-projektet arbejder med og i en kompleksitet, der kendetegnes af bl.a. flytningen fra land til by, økonomiske udfordringer (mange kirker til få indbyggere), dalende medlemstal, men samtidig også et, i en international sammenhæng, helt uset højt medlemstal og loyalitet over for folkekirken. Det udfordres så igen

af sækularisering og en stigende interesse for andre religiøse udtryksformer end den, man møder i folkekirken. Dertil kommer en række spørgsmål omkring, hvordan folkekirken betjener sine medlemmer. Hvilken service man så at sige kan tilbyde på landet i forhold til et by- eller bynært sogn? Hvilket teologisk sigte anlægger man? Gudstjenester, børne-unge-aktiviteter og meget andet. Hvad er muligt, og hvad giver mening i forhold til den brede palet af nye tiltag og muligheder, som man møder i Den Danske Folkekirke? Og hvad med kirkens rolle i lokalsamfundet? Forholdet mellem institutionen/organisationen "Folkekirken" og civilsamfundet.

Det er væsentligt for Kirken på landet-projektet, at der er etableret et bredt samarbejde, der bærer frugt ikke blot i form af tværfaglighed, men også i et tværgående samarbejde med en bred kreds af folkekirkelige aktører i form af fælles arrangementer og undersøgelser. Desuden er der etableret et lovende samarbejde med kirkerne i Sverige (Lund stift), Tyskland (Slesvig-Holsten stift) og England (Salisbury stift).

7 indsatsområder

Kirken på landet-projektet har valgt at sætte særlig fokus på syv indsatsområder (Læs mere på vores hjemmeside <http://kirkenpaalandet.fkv.dk>). Fra arbejdsmarken lige nu kan vi fortælle om:

- "Diakoni i landdistrikterne": I samarbejde med Landsforeningen af Menighedsråd gennemføres tre regionale møder i november dette år. Hver gang med deltagelse af et panel af folk fra de diakonale organisationer: Kirkens Korshær, De Samvirkende Menighedsplejer og KFUM's Sociale Arbejde. Desuden deltager repræsentanter for Røde Kors samt et lokalt menighedsråd. Der lægges op til drøftelse af bl.a. samarbejde mellem kirken og kommune og om, hvorvidt byernes erfaringer kan bruges på landet?
- "Menighedsrådet og lokalrådet": FUV/Kirken på landet har indgået en aftale med Center for Landdistriktforskning ved Syddansk Universitet om en samfinansieret undersøgelse i første halvdel af 2018. Opmærksomheden rettes i særlig grad mod lokalrådene som potentiel platform og ramme for både formelle og uformelle initiativer i et eller flere samarbejdende landsogne.
- "Kirken i sommerlandet": Ribe, Viborg og Aalborg stifter har fået en tillægsbevilling på kr. 575.000 fra Folkekirkens Fællesfond til at gennemføre en undersøgelse af kirkens rolle og udviklingspotentiale i sommerlandet (der ofte er befolket hele året af sommerhusejere, der har huset som et hjem nr. 2). Der sættes fokus på samspillet mellem fastboende, menighedsrådet, turister og sommerhusbrugere.
- "Huset og haven": Det er titlen på både et indsatsområde og en publikation, der i et samarbejde mellem Nationalmuseet og Kirken på landet udkommer i oktober 2018. Forfatterne repræsenterer en bred skare af folk med viden og veneration i forhold til kirkebygninger og kirkegårde. Bogen vil dels have karakter af håndbog og vejledning i brug og beskyttelse af især middelalderkirker. Dels sættes fokus på bygningernes potentiale i forhold til turisme, alternativ benyttelse af lokalerne og en afvejning af det (måske sårbare?) hensyn, der kan være i forholdet mellem disse interesser og sakrale hensyn. Bogen tilrettelægges af museumsinspektør Per Kristian Madsen og Hasse Neldeberg Jørgensen.

Afslutningsvis kan vi fortælle, at der i 2018 planlægges en række konferencer, hvoraf nogle ligger i forlængelse af de ovennævnte indsatsområder. Nævnes kan i øvrigt "Vi af samme sind?" – en konference der lægger op til en debat om erfaringer og perspektiver fra "Kirken på landet" og "Kirken i byen-projektet" i Århus Stift. Det kommer til at handle om sognestruktur, om menighedsliv og folkekirkens fremtid som "folkets kirke". ■

Provst Hasse Neldeberg Jørgensen er projektleder for "Kirken på landet", der er et projekt ved Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter. Her samles og formidles viden og udføres udviklingsarbejde om kirken på landet.

Vita Andreassen

sognepræst ved "De 4 kirker" og præst for "Kirken på landet" i Fyns Stift

Landsbyerne er Danmarks DNA

Er kirken parat til at påtage sig et medansvar for en sund og livskraftig udvikling?

Hvad skal der fortælles om vores landsbyer og landsbykirker i 2025?

Kirken skal være en integreret del af livet på landet, og det bliver den kun ved at tage del i den levende samtale om landsbyens fremtid. Midt i diskussioner om urbanisering og fraflytning ser vi tegn på det modsatte, kaldet "rural renæssance". Livet på landet får en renæssance, og det er særligt børnefamilier og folk i den tredje alder, der opgiver storbylivet for i stigende omfang at bosætte sig på landet. Bosætning er den største udfordring, som landsbyerne slås med. Spørgsmålet er, om kirken på landet vil gøre sit til, at landsbyen bliver et attraktivt sted at bo, eller om kirken lukker sig om sig selv. Praktisk talt vil ingen af med kirken i landsbyen, men alle venter på, at kirken tør tænke mere bredt om kirkens rolle både indenfor og udenfor murene. Her kommer nogle bud på, hvordan kirke og landsby "får øje på hinanden". Kun de landsbyer, der har noget at byde på, overlever på længere sigt. Spørgsmålet er: Hvad fremtidssikrer en landsby? Og vil kirken lege med? Hvad kan der fortælles i 2025?

Den blå firkant – det giver identitet at navngive et område

For knap ti år siden "fusionerede" fire små sogne/landsbyer Føns, Ørslev, Udby og Husby i Middelfart provsti, så der nu kun er ét fælles menighedsråd. Økonomisk, ressourcemæssigt og

menneskeligt er det en kæmpe fordel kan alle se i dag. Området fandt et fælles navn: "De 4 kirker", som går igen på hjemmeside, facebookgruppe, i annoncering og i nyhedsbreve. Det gav fælles identitet og selvfølelse. Der skulle nu "kun" være gudstjeneste i en af kirkerne hver søndag, så kirkegangsprocenten steg. Med tiden blev søndagsgudstjenesterne suppleret med hverdagsgudstjenester, såsom pizzagudstjeneste, pilgrimsvandring med afsluttende gudstjeneste, solnedgangsgudstjeneste, strikkgudstjeneste og kristen meditation.

De 4 kirker indgik i "6xlandsby&kirke"-projektet. Det var nyt og spændende for menighedsrådet at invitere til dialog udenfor kirkens snævre kreds, og der blev efter et forberedende møde mellem borgerforening, beboerforening, lokaludvalg og menighedsråd indbudt til borgermøde. I disse indledende samtaler opstod tanken, at stedet måske skulle have endnu et navn, som kunne være med til at klargøre identiteten, og da området ligger ganske smukt langs det blå Lillebælt og tæt på Trekantsområdet, så opstod idéen at navngive området "Den blå firkant". Næste skridt var at arbejde videre med identiteten, sammenhængskraften og opbygge en fælles kommunikationsplatform, så kræfterne kunne lægges sammen, og nye initiativer kunne få medvind, uanset hvor de kom fra. Mange ville gerne, at tærsklen til middelalderkirkerne skulle gøres lavere, og at kirkerne kom mere

i spil, så projektet resulterede også i, at en gruppe kvinder nu mødes en formiddag om ugen til afspændingsgymnastik i Udby kirke. Menighedsrådet følger nu op og arbejder sammen med arkitekt Anna Mette Exner på at få lov til at tømme tårnrummet for bænke, så der kan skabes et "nyt rum" i kirkerummet, så kirken også kan blive et mødested i dagligdagen for forskellige grupper.

Når kirke og landsby trækker på samme hammel – om mobilisering og organisering

I Nordfyns kommune i Bogense provsti findes også et andet naturskønt område. Skovløkken kaldes området med de tre landsbyer Østrup, Gerskov og Skeby. Menighedsråd og lokalråd indbød til borgermøde på Skovløkke Skolen. Foreninger, skolefolk og erhvervsfolk mødte talstærkt op. Det var ikke lange dagsordener, der mødte deltagere, men "icebreakers" indledte samtaler på kryds og tværs. I en legende tilgang til hinanden og med afsæt i kærligheden til stedet blev der etableret mere end 15 kaffegrupper. Processen måtte ikke strande hos menighedsråd, lokalråd eller i travle foreningsbestyrelser, så de fremmødte blev opfordret til at danne kaffegrupper ud fra egne interesser. Lokale ildsjæle tilhørende forskellige borgergrupper blandede sig med hinanden og fandt sammen på nye måder, og de forpligtede sig på at mødes over en kop kaffe hjemme i et privat hjem. De mange grupper havde

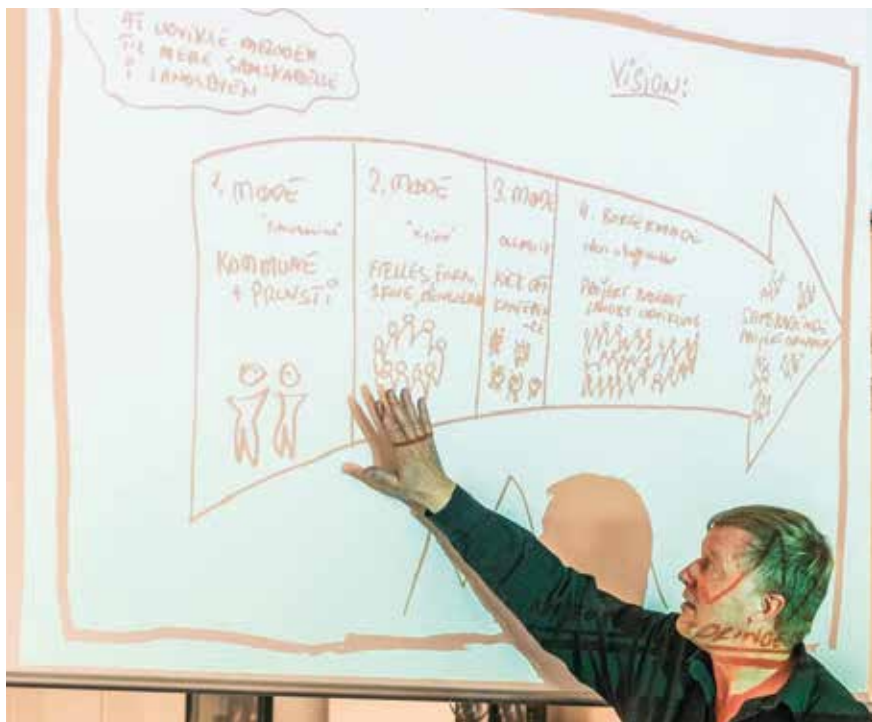

Foto: Anne Klynsner Taisbak

6xlandsby&kirke – et udviklingsprojekt i 13 landsbyer i perioden efteråret 2015 – juli 2017 i tre provstier på Fyn. Udvikling af en model for samskabelse. Kaffegrupper som landsbyens vækstlag. Projektet blev skudt igang af biskop Tine Lindhardt og åbnede med Kick Off-seminar med bl.a. Hanne Tanvig, Københavns Universitet og Steen Marqvard Rasmussen, FUV. Afsluttende konference juni 2017 med indlæg fra Viggo Mortensen, Carsten Blomberg om DGI's landsbyklynge-projekt og fra alle projektområder.

Budget: 227.000 kr. finansieret af Den Folkekirkelige Udviklingsfond, Assens og Bogense provstier og Mideldart Kommune. Videoproduktion og fotos ved journalist og freelancer Anne Klynsner Taisbak, finansieret af Stiftsrådet på Fyn med 17.000 kr. Se de 3 videoer på YouTube: "6xlandsby&kirke – Det handler om mennesker" "6xlandsby&kirke – Udby – nye fællesskaber i kirken" "6xlandsby&kirke – Skovløkken kører derud af"

Ledere af projektet: Landsbyudvikler og forstander for Landsbyhøjskolen Tyge Mortensen, Rudme på Fyn og sognepræst Vita Andreasen i "De 4 kirker" på Vestfyn og præst for "Kirken på landet" i Fyens Stift.

bl.a. lyst til at arbejde med bedre mobildækning, cykelsti langs Odense Fjord til Klintebjerg Havn, multibane for unge, genåbning af kirkestier og events, hvor landsby og kirke fandt sammen. Og stort set alle grupper arbejder stadigvæk videre. Kaffegrupper er en meget uformel organisationsform – et vækstlag, hvor idéerne og energien kommer nede fra.

Flere eksempler på samskabelse – kaffeklubber som landsbyernes nye vækstlag

For nogle år siden lykkedes det lokalbefolkningen i Verninge i Assens provsti at fastholde, at de ville bevare deres skole, så de kendte allerede til mobilisering og organisering. Der var tre tydelige aktører: Verninge kirke, Verninge skole og Borgerforeningen for Verninge og omegn. Borgermøderne blev afholdt på skolen, og der blev nedsat kaffegrupper. Den idé, som samlede de fleste borgere, var at købe den gamle kro på byens centrale plads midt i byen med henblik på at skabe et fælles mødested for alle. Det bliver spændende at se, om sammenholdet er så stort, at det vil lykkes. Samskabelse kaldes det, og det viser sig ofte, at næste skridt er, at også provsti, stift og kommunalbestyrelse kommer med i processen.

Det sidste område var Salbrovad også i Assens provsti. Situationen var her, at et tresognspastorat Sandager-Holevad-Barløse kort forinden var blevet sammenlagt med Turup sogn til et

nyt firesognspastorat med fælles præst. Der var to menighedsråd, og i Turup var der et bylaug, og i tresognspastoratet fandtes Salbrovad lokalråd. Det viste sig at være meget relevant med et udviklingsprojekt her. Helt konkret fordi der på ingen måde var en fælles historie eller en fælles identitet. Hvad skulle man med hinanden? Det nye firesognspastorat svarede på grund af sammenlægningen til skoledistriktet, og det blev vigtigt for processen, for i projektperioden fik alle en fælles udfordring, da politikerne varslede, at de ville lukke den lokale Salbrovad skole, og denne ydre trussel om skolelukning skabte sammenhold og mobilisering. Foranlediget af udviklingsprojektet gik bylaug, lokalråd og de to menighedsråd sammen, og i et tæt samspil med forældregruppen på skolen skrev de med præsten som pennefører et høringssvar til kommunen. Det bliver i fremtiden spændende at følge, om området knytter til ved en fælles spirende identitet og nogle erfaringer med mobilisering. Det vil være oplagt at fortsætte med at mødes og at nå til at lave et rigtigt borgermøde med nedsættelse af kaffegrupper. Gevinsten ved at begynde at trække på samme hammel er stor. Kaffegrupperne kommer i bedste fald til at virke som små "tingsteder", der bliver kirken og landsbyens vækstlag. Når to, tre eller tolv er til stede, så sker der noget! ■

10 gode råd

til landsbyens/ landbykirkens overlevelse

Landsbyerne er Danmarks DNA. Kirken skal tage medansvar for, at generne bliver livskraftige, vitale og fulde af liv til glæde og inspiration for hele Danmark – også byerne med dens kirker.

1. Tænk ud af boksen – menighedsrådet alene kan ikke løfte opgaven – men menighedsrådet kan være igangsætter.

2. Undersøg hvilke stærke aktører der er i jeres område – tænk også gerne erhvervslivet med – inviter til et første indledende møde.

3. Inviter til borgermøde – gerne bredt og med prikkerunde og lad en landsby/kirkeudvikler lede slagets gang – lad alle idéer komme frem.

4. Etablér kaffegrupper og lad dem arbejde som selvstændige idéudviklingsgrupper i hjemmene.

5. Hvad er karakteristisk for jer? Find en fælles identitet og navngiv gerne jeres område.

6. Mobilisering og organisering kræver et helikopterperspektiv. Hvem skal sidde i helikopteren/styregruppen, og hvordan skabes en fælles kommunikationsplatform?

7. Lad processen inspirere til forandringer i kirkens organisatoriske liv: sammenlæg evt. menighedsråd, lav administrative fællesskaber på tværs af sognegrænser mht. økonomi, personaleledelse og kordegneopgaver. Lav fælles ansættelser f.eks. kirke- og kulturmedarbejdere og/eller lokalfinansierede præster. Bak op om lokal bosætning. Lad de lokale præster bo i de lokale præstegårde, men lad dem samarbejde i teams. Lad også andre faggrupper arbejde i teams.

8. Lad processen inspirere til forandringer i kirkens indre liv: brug de smukke gamle kirker mere mangfoldigt. Tag f.eks. én af provstiets kirker ud af almindelig brug og gør den til ungdomskirke og ansæt en provstiungdomspræst. Brug flere penge på ekstra musik ved nogle af kirkeårets særlige gudstjenester og etablér et kirkekor. Det skal kunne mærkes, at kirkens indre liv med forskelligartede gudstjenester er en elsket kerneydelse.

9. Tænk grønt, bæredygtigt og globalt. Knyt til ved kommunens events f.eks. Naturens dag. Samarbejd med de lokale gårdbutikker og erhvervsvirksomheder. Udnyt at kirken er global. Invitér ungdomsgrupper fra andre lande på besøg. Lav udveksling, skab venskabsmenigheder og lav indsamlingsprojekter.

10. Lav et årligt "brush up": Hvor langt er I kommet? Hvad bliver ikke til noget, og hvad vil I gå videre med?

Rådene er udarbejdet af Vita Andreasen.

Lise Grønbæk
konsulent i DGI Lokaludvikling

Fællesskaber gør en forskel

I DGI Lokaludvikling arbejder vi med at facilitere samarbejde på tværs af landsbyens aktører. Vi tror nemlig på, at man står stærkere, når man står sammen. Derfor mener vi, at kirken og idrætsforeningerne kan give noget særligt til hinanden.

Med urbaniseringen, som i stadig højere grad kendetegner Danmark, flytter danskerne fra landet til byen. Vi står derfor med en række landsbyer, der tømmes for aktivitet: skoler lukker, arbejdspladser flytter, købmanden drejer nøglen om, og foreningerne mister medlemmer. I DGI Lokaludvikling arbejder vi med at understøtte samarbejder på tværs for at imødekomme disse udfordringer. Både internt i de enkelte landsbyer, men også landsbyerne imellem. Og i den forbindelse spiller idrætsforeningerne og kirken en vigtig rolle.

Landsbyklynger

I samarbejde med Realdania og Lokale og Anlægsfonden arbejder vi med projektet Landsbyklynger. Landsbyklynger er en model for landsbyudvikling, som understøtter samarbejder på tværs af landsbyer og herigennem understøtter det gode liv på landet. I en landsbyklynge finder flere landsbyer sammen i et nyt fællesskab og samarbejder om fælles strategiske mål. Det sker i en netværksstruktur, hvor landsbyerne benytter hinandens styrker til at udvikle både den enkelte landsby og hele klyngen. Landsbyklyngerne bygger derfor på en tanke om, at de enkelte landsbyer er stærkere, når de står sammen med andre.

Sammen er vi stærke

Vi ved, at man er fælles om at få tingene til at ske på landet – det har man

altid været. Når vi arbejder med landsbyklynger er udgangspunktet at etablere nye stærke fællesskaber på tværs af landsbyer. Den foreløbige evaluering af projektet viser, at landsbyer faktisk står stærkere, når de står sammen. Når vi arbejder med fællesskaber involverer vi derfor alle aktører i landsbyklyngens geografi. Det er f.eks. lokalråd, foreninger, erhvervslivet, skoler, institutioner og naturligvis også kirker.

I DGI tror vi på, at ambitiøse fællesskaber gør en forskel. Når vi arbejder med idrætsforeningerne er det, fordi vi mener, at de gør en forskel både for den enkelte og for samfundet, og det samme gælder for vores arbejde med kirken.

To forskellige kulturer med fælles mål

Mens skolen lukker, og købmanden drejer nøglen om, oplever mange landsbyer, at kun kirken og idrætsforeningen står tilbage. De to kan virke meget forskellige, men samtidigt har de flere ting til fælles. Kirken og foreningslivet har overordnet to forskellige mål. Kirken skal forkynde det kristne budskab, og DGI's folkeoplysende foreninger skal danne befolkningen til at være fysiske aktive i fællesskaber. Men bag det gemmer der sig en målsætning, som begge aktører deler. Både kirken og DGI er folkeligt set kulturbærende og ønsker begge at skabe rammerne for et inkluderende fællesskab.

Både hallen, fodboldbanerne og

kirken er synlige i landsbyerne som et fysisk rum og fællesskab. Begge institutioner er vigtige ressourcer, og derfor både kan og bør begge også være med til at løfte lokalområdet.

Når kirken bliver en del af processen

På Mols har landsbyklyngen "Mols i Udvikling" arbejdet med at inkludere både idrætsforeningerne og kirkens menighedsråd i udviklingen af området. Her har menighedsrådene etableret en arbejdsgruppe under projektet, og de er dermed en integreret del af det på lige fod med det øvrige kultur- og fritidsliv i området.

Arbejdsgruppen samarbejder med de øvrige foreninger og institutioner, og er med til at støtte udviklingen af et nyt knudepunkt, som skal rumme bl.a. en daginstitution, idrætsfaciliteter til foreningsidræt, café samt kontorpladser til områdets præster.

Grith Mortensen, næstformand i Tved menighedsråd og formand for landsbyklyngen Mols i Udvikling fortæller: "For kirken handler det om, at vi fortsat vil være en del af livet, hvor det leves – ikke kun i kirken om søndagen, men i den hverdag vi holder allermost af. Kun på den måde kan kirken fastholde sin relevans og fortsat være en del af dagligdagen og fællesskabet." ■

Læs mere på
www.landsbyklynger.dk

Berit Weigand Berg
udviklingskonsulent i Kirkefondet

Bæredygtighed i kirken på landet

Vi taler ofte om, at byerne står for udviklingen, mens resten af Danmark er i gang med en afvikling. Og i visse egne af Danmark kan det også godt se sådan ud, når man kører igennem landsbyer med mange tomme huse og bygninger. Men det er ikke hele billedet, for rundt omkring i landet tænkes der i den grad i udvikling, også uden for de store byområder. Det hedder bare tit noget andet end udvikling. Og så opstår det ofte lidt uset.

Mange landdistrikter drømmer om at tiltrække arbejdspladser og børnefamilier. Der er mange bud på, hvordan det kan ske, og tit er der fokus på de løsninger, der kræver de helt store investeringer som fx bedre infrastruktur eller forlystelsesparker, og som planlægges og beskrives på baggrund af grundige analyser og derefter timer efter timer ved skrivebordene. En del udvikling opstår dog helt andre steder og nærmest i yderkanten af mediernes synsvinkel. Det er lige før man med en let omskrivning af et kendt mundheld kunne sige: "Udviklinger er det, der sker, mens vi er i gang med at lave projektbeskrivelser". Naturligvis er heller ikke det hele sandheden, men det ser alligevel ud til at være præcis, hvad der sker i nogle egne af Danmark.

Hist og her findes der en ildsjæl eller en gruppe mennesker, som til at begynde med knap nok er bevidst om, at de er i gang med at udvikle. De er blevet grebet af en god idé. Det kan være noget, som de har manglet, og som de selv er gået i gang med at fremskaffe. Det kan være noget, der har irriteret dem, og som de er gået sammen om at gøre noget ved. Eller

det kan være en hobby, der langsomt er gået hen og blevet til noget, der fylder mere end blot et par timer tirsdag aften.

"Kirken på landet" møder Lokal Kirkeudvikling

I Rebild Provsti er vi i gang med et spændende samarbejde, der lader tankerne fra projektet "Kirken på landet" møde Kirkefondets arbejdsmetoder fra Lokal Kirkeudvikling. Det sker helt konkret ved, at vi i Rebild Provsti er indgået i et inspirerende samarbejde med Sophie Nordentoft, der arbejder med "Kirken på landet" i Aalborg Stift. Det er ikke første gang, at vi arbejder sammen med et landprovsti inden for rammerne af Lokal Kirkeudvikling. I et klassisk Lokal Kirkeudviklingsforløb på provstiplan nedsætter hvert sogn/pastorat en arbejdsgruppe. Arbejdsgrupperne fra hele provstiet mødes derefter hver halve år til fælles netværksdage, hvor de modtager ny inspiration til det arbejde, som grupperne laver hver for sig hjemme i eget sogn. Men netop ved at tilføje elementer fra "Kirken på landet" til projektet i Rebild, har vi valgt at gribe tingene lidt anderledes an. Her er der ingen sogne- eller pa-

storatsbaserede arbejdsgrupper. Fokus er nemlig på, hvordan sognene kan styrke hinanden igennem samarbejde på tværs. Vi kalder det "Bæredygtighed i kirken på landet"

Når relationerne i provstiet er stærke, vil der meget hurtigt opstå en stemning af, at vi rykker lidt tættere sammen og hjælper der, hvor de er lidt pressede.

Tematiske arbejdsgrupper

Der er ikke nedsat arbejdsgrupper, der er tilpasset efter geografiske forhold. Grupperne er derimod tematiske og har hver især fokus på et særligt område af kirkelivet, og deltagerne kommer fra mange forskellige sogne. Det giver et ganske særligt fundament for gruppens arbejde. Hjemme i ens eget sogn oplever man ofte, at alle har hver deres hjertesag, og dermed er det ikke sik-

Foto: Berit Weigand Berg

I Rebild Provsti er Kirkefondet i gang med et spændende samarbejde, der lader tankerne fra projektet "Kirken på landet" møde Kirkefondets arbejdsmetoder fra Lokal Kirkeudvikling. Her er det Sophie Nordentoft, der arbejder med "Kirken på landet" i Aalborg Stift, der introducerer forløbet til menighedsrådsmedlemmerne i Rebild Provsti.

kert, at der er nogen, der brænder for præcis den samme vinkel af kirkelivet, som man selv gør. Dermed kan man let komme til at føle sig lidt "Pallemene i verden", og virkeligheden er ofte den, at der ikke sker noget på det område, som man føler er det vigtigste, fordi det hviler alene på en selv.

I de tematiske grupper er det ret tydeligt, at alle deltagerne brænder for samme emne. De kommer muligvis med forskellige baggrunde og bevægelsesgrunde, og deres tanker og drømme er ikke identiske. Men de får hurtigt talt sig ind på hinanden og kan genkende sig selv i det, som de andre fortæller. Det er lige her, at Rebild-projektet får sin tredje dimension, nemlig participation eller delagtighed. En enkel måde at beskrive delagtighed på er netop, at man føler sig som en del af noget bl.a. ved at kunne genkende sig selv i det, der sker. Ved at have et fokus på noget, vi alle er optaget af, opstår der det, som kan kaldes for "et fælles tredje". Noget, vi har en fælles interesse for, og hvor vores forskelligheder såsom uddannelse, arbejde, erfaringer og alder bliver noget, som gruppen kan trække på som fælles ressourcer.

Når vi arbejder med landprovstier, kan der være en tendens til, at man hurtigt tænker events eller projekter ind i provstiets større byer. Dels fordi

det er her, der i forvejen er flest mennesker, og dels fordi det er steder, hvor mange naturligt kommer i forvejen i forbindelse med skole eller arbejde eller for at tage toget videre til en storby. Derfor forsøger grupperne i Rebild at fokusere på tiltag, der let kan foregå overalt i provstiet, og som meget gerne skal nå helt ud i alle sogne.

De fire arbejdsgrupper

I Rebild er der nedsat fire tematiske arbejdsgrupper. Tre af grupperne er ret specifikke: diakoni, børn og unge og kirkeliv. Den fjerde gruppe er lidt større og har fokus på menighedsrådsarbejde, økonomi og kommunikation. Efter en fælles opstart i april 2017 har grupperne arbejdet målrettet inden for hver deres område. Gruppen for diakoni har haft fokus på at tænke diakoni ind i den virkelighed, der er netop i Rebild. Hvem er de mennesker, der bor i provstiet, og hvilken længsel har de? Hvad kender vi som kerne af diakonalt arbejde, og hvordan kan vi omsætte det til de lokale forhold og muligheder, der er i Rebild? Børne- og ungegruppen har fokus på, hvordan vi kan lave kirke med børn og unge. Hvordan der kan skabes et rum, hvor der bliver plads til samtalen om tro, mens vi laver noget sammen. Samtaler

om tro og liv er også et vigtigt omdrejningspunkt for kirkelivsgruppen. Og et af de spørgsmål den gruppe har stillet sig selv er, hvordan kirkerne i Rebild kan skabe anledninger til, at mennesker kan få talt sammen om glæde, tvivl, tro, frygt, angst, længsel, tryghed, ensomhed, kærlighed og alle de andre emner, som følger mange af os igennem livet.

Den store gruppe med fokus på menighedsrådsarbejde, økonomi og kommunikation kan let misforstås som en gruppe, der kun kigger på, hvordan man kan skabe rammerne omkring det arbejde, som fx de tre andre grupper gerne vil lave. Men gruppens arbejde handler ikke kun om praktiske samarbejdsprojekter, men i lige så høj grad om hvordan man kan berige af hinanden på tværs i provstiet. F.eks. hvordan gravere, organister, præster, kirke- og kulturmedarbejdere og menighedsrådene oplever styrken ved at være bevidste om hinanden. Ikke kun inden for eget sogn/pastorat, men også på tværs af provstiet. Når man er bevidst om hinanden, er det meget lettere at finde nogen at gøre noget sammen med, og man får dermed mange flere ressourcer at trække på. Både økonomisk, men i den grad også når det drejer sig om erfaringer og talenter. Men også i perioder, hvor ens eget sogn måske ligger lidt underdrejet pga. sygdom, vakancer eller en lidt tynd økonomi kan en tættere relation til de andre sogne i provstiet vise sig at være guld værd. Når relationerne i provstiet er stærke, vil der meget hurtigt opstå en stemning af, at vi rykker lidt tættere sammen og hjælper der, hvor de er lidt pressede. På tværs af beslutningsstrukturer og å-løb. ■

.....

Jeanette Nymann Geller

sognepræst i Asaa-Melholt

Erik Villy Rasmussen

provstisekretær i Brønderslev

Kirken på landet

– har den en fremtid?

JA, det har den! Ikke mindst i Brønderslev Provsti, hvor vi hele tiden arbejder for at italesætte det gode liv på landet, og hvor vi hele tiden bestræber os på at imødegå den myte, at det går tilbage for kirken på landet.

Udfordringerne på landet

Faldende indbyggertal, faldende dåbs-tal, skolen er sammenlagt, butikkerne lukker, huspriserne falder og institutionerne er flyttet. Det er vilkårene for landsognene i disse tider. Men kirken ligger der. Og mange gange som den eneste institution, der er tilbage. Brønderslev provsti er ingen undtagelse.

Brønderslev provsti er et provsti, der består af 21 sogne med 20 kirker hvoraf langt størstedelen af dem ligger på landet. Vi har set en stigende tendens til, at folk flytter fra landsognene og ind til Dronninglund, Brønderslev og Hjallerup, som er de lidt større byer. Det betyder naturligvis en affolkning ude på landet – og ydermere ser vi også et faldende antal i ansøgninger til præstestillingerne – og det er selvfølgelig nærliggende at tænke, om vi så overhovedet har brug for en kirke derude? Det spørgsmål har vi selvfølgelig stillet os mange gange på flere forskellige temadage i provstiet og altid med samme resultat. Kirken skal naturligvis være på landet, fordi der bor mennesker her. Der er mennesker, der har valgt landet til, og som har brug for kirken, og det vi kan. I Brøn-

derslev provsti ønsker vi at satse på kirken på landet, hvorfor vi i 2015 så vigtigheden i at danne en ny arbejdsgruppe i provstiet, der havde som udgangspunkt for det første at afklare, hvilke udfordringer vi stod i, og for det andet hvordan vi samtidig udvikler kirkelivet og fastholder kirkens position i landområderne. Arbejdsgruppen består af præster og menighedsrådsmedlemmer. Alle kan deltage, og man binder sig ikke for en bestemt periode.

Samarbejde med andre aktører i lokalsamfundet

Provstiets arbejdsgruppe ønskede i første omgang et møde med Birgitte Møldrup Rosager, som på daværende tidspunkt var tovholder for Landsforeningen af Menighedsråds arbejdsgruppe for kirken på landet. Det blev et spændende og lærerigt møde, hvor det hurtigt stod os klart, at hvis kirken på landet skal have en fremtid, må den spille sammen med de forskellige aktører, der er i lokalsamfundet. Folkekirken skal være folkelig og ikke mindst synlig. Og så skal den være relevant, nærvæ-

Hvis kirken på landet skal have en fremtid, må den spille sammen med de forskellige aktører, der er i lokalsamfundet. Folkekirken skal være folkelig og ikke mindst synlig. Og så skal den være relevant, nærværende og tilstede. Dette prøver man at arbejde med i Brønderslev Provsti. Her ved et "Fyld kirken"-arrangement i Hellevad Kirke i samarbejde med foreninger i byen.

rende og til stede. Det satte mange tanker i gang hos os, og vi var ikke i tvivl om, at i disse år bliver det mere og mere klart, at vi på landet er henvist til hinanden og til at samarbejde bredt som en modvægt til tendensen, at folk flytter til byen. Det er i den forbindelse glædeligt at erfare, at såvel kommune som de mange lokale foreninger i stigende grad ser kirken som en vigtig ressource- og samarbejdspartner. Det drejer sig egentlig bare om at finde de gode vinkler og anledninger at samarbejde om. Derfor lå det os meget på sinde, at vi fik videregivet erfaringer til hinanden som inspiration til andre.

Idekatalog

Arbejdsgruppen barslede med en ide om at oprette en idebank for de succeshistorier, der findes rundt omkring i provstiet, således at andre kan lade sig inspirere. Arbejdsgruppens medlemmer har allerede lagt ud med enkelte historier, som kan ses på provstiets hjemmeside, men der er god plads til flere bidrag om de mange gode tiltag i sognene. Vi kan på den måde på tværs af sognene blive bedre til at udnytte hinandens gode erfaringer og opmuntre hinanden til nye arbejds måder.

Vores arbejdsgruppe vil i den kommende tid også arbejde med at få udbygget idebanken til glæde for andre. En af de grundlæggende ting, vi har drøftet i gruppen, er at imødekomme den følelse af fortabthed, der kan melde sig i landsognene. Er der visse steder en vigende søndagsmenighed, ligger der stadig mange muligheder for et rigt kirkeliv. Det vil vi gerne have frem, så vi kan blive ved med at tale kirken på landet op.

Vi har erfaret, at vi som kirke i højere grad må besinde os på den folkelige opgave at være en del af lokalsamfundet. Som kirke på landet er vi en vigtig kulturbærer og formidler af åndelige ressourcer, og vi kan med kirken gamle traditioner for omsorg og diakoni være med til at bygge fællesskab.

Kirken på landet er værd at kæmpe for

Som arbejdsgruppe har vi selvfølgelig udvekslet vores egne erfaringer med kirken på landet, men har samtidig forsøgt at deltage i forskellige konferencer og kurser for at opsamle viden om emnet.

Vi har afholdt en temadag i provstiet under overskriften "Mygind – mad og meninger", hvor Peter Mygind fortalte om det gode (kirke-)liv, hvor vi spiste sammen, og hvor vi havde oplæg ved Hasse Jørgensen, der er projektleder af "Kirken på landet" under FUV. Der mødte 140 menighedsrådsmedlemmer, præster, ansatte og frivillige fra sognene i provstiet op til drøftelser. Fokus var kirken på landet, og at det var valgør for menighedsråd.

Udvalget har haft besøg af sognepræst Sophie Nordentoft, der er ansat som stiftskonsulent for projekt "Kirken på landet". Det har samlet været og er et utrolig spændende felt, men det må også nævnes, at processen kan være en anelse frustrerende, ikke mindst når vi i arbejdsgruppen kan blive for resultatorienteret. Vi må huske os selv på, at kirken er ikke alene en bygning, men også en menighed af levende sten, og vi i arbejdsgruppen skal holde os for øje, hvordan vi som kirke kan skabe glæde og fællesskab i lokalsamfundet med lokalsamfundet – og være det samlingssted ude på landet, som kirken er bestemt til at være. Det tager tid – men det gør ikke spor, så lang tid vi fastholder kirken på landet er værd at kæmpe for. Og det gør vi!

Der har i september 2017 været afholdt endnu en temadag i provstiet, hvor også arbejdsgruppen med "Kirken på landet" præsenterede sig. Overraskende dejligt mange samlede sig om snakken om mulighederne og væsentligheden af at være i processen om kirken på landet.

Tålmodigheden skal være ledsager og forventninger er med til at give godt håb. ■

Astrid Dinesen

kirkeværge og menighedsrådsmedlem i
Vejstrup-Hejls-Taps sogne ved Kolding

Da landsognet Hejls blev en

Da vores daværende sognepræst gik på pension den 1. september 2008, skete der en omfordeling af præstestillingen, som endte med et 3 sogns pastorat Vejstrup-Hejls-Taps. Selv om det var en beslutning taget af daværende biskop Niels Henrik Arendt, og vi ikke var helt begejstrede, trak vi i arbejdstøjet fra dag et med et nyvalgt medlem, som fik formandsposten...

Heldigvis var der flere fra de 3 sogne som fortsatte, men nu i et samlet pastorat. Sognepræsten for Vejstrup og Taps Vicky Popp Fredslund fik udvidet embedet med Hejls sogn. Præstegården i Hejls var rimelig restaureret og beliggende midt i byen, så biskoppen besluttede, at det var her sognepræsten fremover skulle bo. Præstegården i Vejstrup blev solgt. Det var selvfølgelig et tab for Vejstrup, at de ikke fremover skulle have sognepræsten boende i sognet. Ved fælles hjælp og forståelse kom vi dog i gang.

Det gik rimelig hurtigt med at få hverdagen til at fungere, dog med et utal af møder. Det var noget af en udfordring at sammenlægge 3 sogne. Vi kunne godt have brugt en manual. Men det fandtes ikke. 3 sogne med hver sin kultur og arbejdsgange, det var en kæmpeopgave. Men i løbet af de første 2 år kom vi igennem personalepolitik, gennemgang af de 3 kirker, 3 kirkegårde og 1 præstegård. Fik en hjemmeside op at stå. Lavede årsplan og målsætning for det kirkelige arbejde.

Tidligt i forløbet afholdt vi brainstorming. Vi brugte en hel lørdag på at diskutere arrangementer, afholdelse af gudstjenester og andre kirkelige handlinger. Her deltog ikke kun rådsmedlemmerne, men også hele personalet. En formand med gå på mod og en

veloplagt sognepræst, der var imødekommende og kun ønskede at få det hele til at glide.

Hvordan gør man så det? Vi blev hurtigt enige om, at alt ikke skulle være ens i alle kirker. Var der arrangementer, som man var gode til det ene

Det var noget af en udfordring at sammenlægge 3 sogne. Vi kunne godt have brugt en manual. Men det fandtes ikke!

sted, skulle det forblive der, og nye tiltag forsøgte vi at finde plads til på det sted, hvor det gav mest mening. Mange traditioner skulle der også tages hensyn til. Hurtigt fandt vi dog også ud af, at alle ikke kunne få deres ønsker opfyldt, der var måde med, hvor meget der var plads til. Kunsten var at prøve nyt af, og hvis det ikke havde den ønskede effekt så lægge det til side. Fra start var det også vigtigt for rådet at få et godt samarbejde til at fungere mellem medarbejderne. Og ligeledes få et godt og givende samarbejde op at stå i pastoratsrådet.

Der var i alle 3 sogne en tradition for samarbejde med de lokale foreninger. Der blev holdt fast i fælles foredragsaftner, fælles sangaftner, friluftsgudstjeneste i forbindelse med sommerfest i byen. Alt sammen blev gjort for, at beboerne i de enkelte sogne skulle føle, at de var en del af fællesskabet. Fra start havde vi en forventning om, at man ville tage over

sognegrænsen for at gå i kirke i nabokirken. Det viste sig hurtigt at være mere end svært. Man blev ved med at være tro mod sin egen kirke.

Efter første periode havde vi fået det fælles pastorat godt op at stå. Medarbejderne fandt hurtigt ud af at afløse hinanden og samarbejde. Sidegevinsten var, at man selv fik flere frisdage, sådan kører det fortsat. Da et nyt råd var valgt efter 4 år, var første opgave at ansætte en ny

præst, da daværende sognepræst Vicky Popp Fredslund blev præst ved Den danske Kirke i Luxembourg. Vi ansatte herefter Henrik Vestergaard Jørgensen. Når en ny præst ansættes er der selvfølgelig altid noget, der skal ændres og anskues på en anden måde. Men med forhandling og opmærksomhed for andres mening kom arbejdet til at køre, med både ny præst og ny formand.

Hvordan er det så nu, hvor de sammenlagte sogne kører på niende år? I rådet er der nok at se til med så mange kirker, graverhuse m.m. Der skal hele tiden holdes øje med, at bygninger og mursten ikke stjæler hele tiden. Vi er meget opmærksomme på problemet, men det er ikke altid til at undgå. Vi er blevet bedre til at sætte tid af til diskussioner om, hvad der rører sig inden for det kirkelige. Som så mange andre råd, føler vi, at der er mange opgaver, vi skal løse. Heldigvis er vi med i Kolding provsti, hvor der er

del af et 3 sogns pastorat...

fokus på samarbejde. Vi er med i det fælles kassererkontor, skole-kirke-samarbejde, Menighedsplejen, tværkulturelt samarbejde og mange andre ting. Så selv om vi ligger sydligst i provstiet, føler vi os ikke alene.

Hvad er kirkens opgave på landet så i dag? Vi vægter stadig højmesseri i vore kirker meget højt, og hver søndag er der gudstjeneste i 2 af vore kirker. Er der fyldt op på kirkebænkene? Nej, det er der ikke. Vi ligner vel så mange andre kirker. Det ene af vore sogne har kun gudstjeneste en søndag i måneden. Der har ind imellem været få til gudstjeneste her, men vi begynder at ane, at der kommer lidt flere til den ene søndag, hvor der så er gudstjeneste. Generelt er kirkerne godt besøgt, hvis det er højtid og særlige tiltag ved gudstjenesten eller en børnegudstjeneste. Vi har et velfungerende kirkekor, der dækker alle 3 kirker. Præsten har med succes afholdt studiekredse, som også tiltrækker folk udenfor sognene. Vi er også beriget med mange frivillige. Uden dem var der arrangementer, som ikke blev udført. Her er det også vigtigt at få dem til at føle, at de er med i et fællesskab. Ved den ene kirke er det altid frivillige, der kommer med kirkekaffen. Der bliver hvert år afholdt en fest for de frivillige.

For 2 år siden fik vi som forsøg lov at ansætte en sogne/kulturmedarbejder på 6-7 timer ugentlig. Det lyder måske ikke af så meget. Men det er nok til at lave forskellige tiltag, som gør, at sognenes beboere finder ud af, at der i kirken er andet end gudstjenesten om søndagen. Vores sogne/kulturmedarbejder har opstartet sogneformiddage, musikalsk legestue, babysalmesang og forsøg på en nørkleklub, som dog måtte nedlægges igen, da de var for få. Efterfølgende er 4-5 damer begyndt at strikke dåbsklud-

Indvielse af Hejls kirke efter renoveringen i 2012 med den daværende biskop Niels Henrik Arendt i spidsen.

de til dåbsbørnene i vores 3 kirker. Ansættelsen af sogne/kulturmedarbejderen er et initiativ, der skal have lov at gro stille og roligt nedefra.

Kan kirken på landet så overleve? Ja, det tror jeg. Vi kan ikke undvære kirken! Vi ved jo, at når det drejer sig om de store ting i livet, så finder vi vej til kirken. På landet ser vi det klart til begravelser og bisættelser. Der er altid mange, der følger de afdøde på den sidste rejse. Her kender vi stadig hinanden og holder stadig øje med hinanden. Her er det stadig sådan, at hvis gamle fru Hansen gerne vil i kirke, så tager naboen hende gerne med i bilen. Herude skal vi ikke overleve på, om præsten er så moderne, at alt nyt skal afprøves i kirken. Som ny præst bliver man set an og kan også få et par ord med på vejen. Det kan være, at prædiken var uforståelig, eller præsten var kommet lidt let hen over dagens tekst.

Men man er også parat til at give anerkendelse, når præsten har fundet sine ben at stå på, og måske har lyttet lidt til deltagerne i gudstjenesten.

Hejls sogn, hvor jeg blev valgt ind i menighedsrådet for 33 år siden, har ændret sig meget. Især ved sammenlægningen for 9 år siden. Men jeg brænder stadig for arbejdet. Det er en glæde, når kirken er fuld. Når mange tager sig tid til at gå i kirke nytårsaften kl. 16.00 og ønske hinanden godt nytår. Eller når årets konfirmander går ind i kirken. Men gudstjenesten en ganske almindelig søndag, hvor der måske er 15-20 i kirke, har også noget særligt over sig. Måske er det den søndag, hvor vi synger min yndlingssalme. Husk på, at selv om der ikke deltager så mange, kan det være, at gudstjenesten giver den enkelte mod på at gå næste uge i møde. ■

Connie Yilmaz Jantzen

leder af Filadelfia Uddannelse

Ann Skov Sørensen

sogne- og diakonipræst i Odsherred-Skipinge Provsti.

Begge er medlemmer af Diakoniudvalget i Roskilde Stift

DIAKONI på landet

Diakoni i Danmark har igennem mange år været mest synligt til stede i byerne. Det gælder ikke mindst den diakoni, som udgår fra Kirkens Korshær, KFUM og KFUKs Sociale Arbejde og mange diakonale organisationer. Årsagen skal primært findes i historien. De fleste diakonale organisationer opstod i sidste halvdel af 1800-tallet og i årtierne derefter. Afsættet var ofte det samme: nemlig at engagerede ildsjæle så en umiddelbar social nød, som der var brug for at afhjælpe, hvad enten der var tale om uforsørgede eller forsømte børn fra arbejderfamilier, enlige kvinder, ældre uden adgang til hospitals- og sundhedspleje eller noget helt andet. På et tidspunkt, hvor velfærdssamfundet ikke var opfundet, og socialt hjælpearbejde var overladt til kirken og private

aktører, blev diakonien i høj grad et svar på den sociale nød og udsathed. Industrialiseringen, som for alvor tog fart i de år fik mange mennesker til at flytte fra land til by – og fattigdom og udsathed blev en tung følgesvend for mange mennesker, da gode og sikre livsbetingelser ikke nødvendigvis fulgte med urbaniseringen.

Diakoni på sogneplan

Ser man på folkekirkens diakonale og sociale indsats på tværs af sogne i dagens Danmark, så vil det være vores bud – uden af vi har set en endelig opgørelse – at den er stærkest repræsenteret i byerne. De fleste bysogne har som minimum en besøgstjeneste, tilbud om julehjælp og juleaftensarrangementer. Og mange sogne har endnu flere tiltag med et diakonalt sigte.

Modsvarende er det også vores indtryk, at diakonien generelt har haft en mindre fremtrædende plads i sogne på landet – i hvert fald hvis vi tænker sognediakoni som konkrete initiativer, som eksemplerne ovenfor. Tager vi den bredest mulige definition af kirkens diakoni har kirken såvel på landet som i byen altid været en ramme om et fællesskab for mennesker uanset social baggrund – også langt ud over gudstjenestelivet.

Imidlertid er der kommet større fokus på, at diakoni kan være mere tydeligt til stede på landet. Indenfor organisationsdiakonien spirer nye initiativer og projekter frem rettet mod socialt udsatte mennesker på landet. Og i folkekirken ser vi den samme tendens.

Det kunne nu godt se ud som, at vi i nogen grad kommer til at betræde nyt land. Dels fordi traditionen og kulturen for diakonalt arbejde er mindre stærk på landet – dels fordi den sociale udsathed på landet tilsyneladende har et andet udtryk.

Er der brug for diakoni på landet?

Umiddelbart har vi ikke set en dansk undersøgelse af, hvordan social nød og fattigdom fordeler sig mellem by og land. Derfor er det formodentlig fortsat den dominerende og gængse opfattelse i Danmark, at social nød er

Det duer ikke at lave et værested eller en social cafe og så bare sige: Kom! Dels er det sårbart at søge om hjælp, når man bor i et lille samfund – og gør man det alligevel, er konsekvensen ofte en stigmatisering, som kan betyde, at man bliver sat udenfor fællesskabet og bliver stemplet som anderledes.

Foto: Vibeke Lind

størst og tydeligst jo større en by, man befinder sig i. Det hænger så vidt vi kan se sammen med, at udsathed og social nød i byerne er mere synlig; at det er i byerne vi med egne øjne kan se hjemløse, prostituerede, misbrugere og ensomme på gader og opholdssteder i byrummet.

I det seneste årti har vi igen og igen hørt historier i medierne om udsatte familier og enlige, som i stigende grad bosætter sig på landet bl.a. som en konsekvens af stigende huspriser i byerne. Man kan rejse den påstand, at der i disse år sker en flytning – i hvert fald af de sociale problemer – fra by til land. Selvfølgelig har der også på landet altid boet mennesker med ondt i livet, men noget kunne tyde på, at flere end tidligere i landområderne har brug for hjælp.

Efter vores erfaring er den vigtige forskel mellem social udsathed i byen og på landet – at den er sværere at få øje på landet. Muligvis fordi der bor færre mennesker, og de bor mere spredt. Det betyder sandsynligvis meget lidt for den enkeltes oplevelse af at være fattig, ensom eller misbruger – men det kan betyde en hel del, hvis vi som kirke på landet skal tilrettelægge indsatser, der retter sig mod mennesker, der er socialt udsatte og ensomme.

I forvejen har det til alle tider været en udfordring for kirkens sociale arbejde at komme i kontakt med de mennesker, som har det største behov. Vi har begge været en del af Projekt Ensomme Voksne i Roskilde Stift, som

Vi ved alt for lidt om, hvilke diakonale initiativer, der virker på landet – og så alligevel. Som før påpeget, har kirken traditionelt set dannet ramme om et fællesskab for mennesker uanset social baggrund – også langt ud over gudstjenestelivet – og det skal den blive ved med.

inspirerede stiftets kirker til at gøre en indsats for at bekæmpe ensomhed i sognet. Her viste det sig ikke overraskende, at den største udfordring var at nå de ensomme selv med kirkernes gode initiativer.

Hvad skal vi have fokus på?

Ja, i grunden er vi vel lidt i vildrede. Der arbejdes flere steder på at udrede og kortlægge de sociale problemer på landet: Rådet for Socialt Udsatte afholder konferencer og forestår undersøgelser, ligesom FUV's (Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter) satsning "Kirken på landet" har diakoni som et af flere fokusområder. Men hvad stiller vi op, mens disse undersøgelser finder sted?

Et særkende for diakonien på landet er dens svaghed – og samtidig styrke – at den udfoldes i et tætvevet samfund, hvor de fleste ved det meste om alle. Udfordringer som større social kontrol, øget synlighed og dermed manglende anonymitet stiller anderledes krav til arbejdet.

Det duer ikke at lave et værested eller en social cafe og så bare sige: Kom! Dels er det sårbart at søge om hjælp, når man bor i et lille samfund – og gør man det alligevel, er konsekvensen ofte en stigmatisering, som kan betyde, at man bliver sat udenfor fællesskabet og bliver stemplet som

anderledes. Dels er infrastrukturen et stort problem. Hvis værestedet, hvor du kan få hjælp og støtte ligger i den anden ende af kommunen er det en udfordring at komme dertil. Busser og tog kører kun sjældent (og stort set aldrig lige fra A til B), og billetten er alt andet end gratis.

Samarbejde, samarbejde, samarbejde

Det er altså noget andet, der skal til. Noget, der skaber fællesskab og sammenhængskraft. I langt højere grad end at have fokus på at gøre noget for, bør vi have fokus på at gøre noget sammen med. Det gælder både i relation til den enkelte og i relation til det øvrige civilsamfund.

Kirken må engagere sig i civilsamfundet og i større og større grad arbejde på at blive en faktor, man kan regne med som aktør i menneskers liv, som talerør for samfundets svageste og som fællesskabets opbyggende institution.

I samarbejde med kommuner, foreninger, pårørende, den enkelte, og hvem der ellers vil være med, må kirken være sig sin diakonale identitet bevidst og være med til at løfte ansvaret for samfundets svageste.

Vi ved alt for lidt om, hvilke diakonale initiativer, der virker på landet – og så alligevel. Som før påpeget, har kirken traditionelt set dannet ramme om et fællesskab for mennesker uanset social baggrund – også langt ud over gudstjenestelivet – og det skal den blive ved med.

Måske er tiden løbet fra nogle af de traditionelle sogneaktiviteter, men der er nye samfundsudfordringer at tage fat på. Kommunerne magter ikke alle de sociale opgaver, og efterspørgslen efter frivillige, der vil gøre en indsats og en forskel, er stor. I disse år søsættes der mange diakonale initiativer, og vi føler os frem i et samfund, hvor vi har bevæget os fra den gamle velfærdsforståelse af, at velfærd er lig med de ydelser, det offentlige leverer til borgeren og ind i en tid, hvor velfærd i højere grad er noget flere aktører skaber sammen. Her har kirken en god mulighed for at spille sig på banen som en relevant samarbejdspartner. ■

Hanne-Birgitte Kristiansen
provst i Hedensted Provsti

Bliver pengene brugt rigtigt i landsognene?

Vil du skrive en artikel med titlen "Bliver pengene brugt rigtigt i landsognene?", blev jeg spurgt. Jo, fik jeg svaret i farten, mens min bevidsthed var optaget af en mere akut problemstilling. Det var først om en måned, og det måtte jeg jo vide noget om. Jeg har været provst i et landprovsti i 14 år, og økonomien har fyldt meget. Af både lyst og nødvendighed.

Nu sidder jeg her så og bliver klar over, at svaret ikke er så enkelt. For hvad er målestokken? Hvordan afgør vi, hvad der er det rigtige? Og hvem er det, der skal afgøre det?

Skal kirken være den hvide, nykalkede bygning, der ligger og lyser på bakketoppen? En værdifuld kulturarv? Måske en påmindelse om dét, der er større end os selv, eller måske bare en forsikring, vi har tegnet, som vi håber, vi ikke får brug for? Ja, hvis dét er kirke, så er svaret nok, at vi bruger pengene helt rigtigt, for vi må omtrent have en international førsteplads i velholdte kirker og kirkegårde.

Andre vil mene, at kirke er at forkynde evangeliet, så flest muligt bliver tiltalt og får mulighed for at forstå, at det handler om os og vores liv. Eller at kirken er levende stene – dét vi er sammen, for og med hinanden. Hvis dét er kirke, så er svaret måske stadig et ja – ja, vi bruger pengene rigtigt. Men så er det i hvert fald et ja, der er mere under pres og har meget ulige vilkår rundt om i folkekirken.

Ulige vilkår for kirkelivet

Alle kirker i Danmark bliver vedlige-

holdt stort set lige godt. Det sørger stifterne for, godt hjulpet af konsulenter og Nationalmuseum. Kirken på landet er karakteriseret ved færre medlemmer pr. kirkebygning og kirkegård end i byerne. Dermed er der langt færre til at betale regningen. Samtidig er der en smertegrænse for størrelsen af kirkeskatteprocenten, og når regningen for at renovere en kirke er den samme i Thisted som i Gentofte, så bliver der langt mindre tilbage til forkyndelse, undervisning og diakoni i Thisted. Det til trods for, at Thisted har mere end 3 gange så høj kirkeskatteprocent som Gentofte: Gentofte 0,41 % og Thisted 1,28 %.

For et par år siden sammenlignede jeg Kolding og Hedensted provsti. Med en kirkeskatteprocent på 0,94 % gav det Kolding 92 mio. til 31 kirker (efter betaling af landskirkeskatten). Med 0,98 % i kirkeskat havde Hedensted samme år 52 mio. til 33 kirker. Det er klart, at det giver helt ulige vilkår for kirkelivet. Af samme grund bliver det endnu mere påtrængende, at de penge, der er på landet, bruges rigtigt.

Som det er nu, kan man af og til føle sig bundet på hænder og fødder

med følelsen af, at det i hvert fald er nogen andre, der bestemmer, hvad der er rigtigt. Et landsogn havde et kirketårn, der måtte repareres for 14 mio. kr., fordi det var ved at styrte sammen. Det svarer til løn til en præst i 30 år. Hvis vi nu skulle undvære en præst i 30 år for at reparere tårnet, havde det så ikke været bedre at rive tårnet ned? Det havde man nok gjort for 100 år siden!

Ingen indflydelse på dyre renoveringer

Vi har lige renoveret en garage. Oprindeligt var det bindingsværk, men der var ikke meget af det originale tilbage, og bygningen var i meget dårlig stand. Menighedsrådet besluttede at opmure en ny garage i stil med den smukke præstegård. Det krævede et nyt fundament, og det lokale museum sendte et overslag på det arkæologiske gravearbejde: 1,2 millioner kr. Altså inden vi overhovedet kom i gang med at bygge! Det endte med en renovering af den gamle garage til 1,7 mio. kr. Men så er den da sandelig også flot!

Bruger vi pengene rigtigt? Så længe vi har penge nok, kan der tænkes meget godt om sådan en gammel garage-

bygning, men når det begynder at knibe med at have råd til organisten, hvad så? Og rent faktisk er det jo allerede virkeligheden sammenlignet med kirken i byen. Vi må lave kirke med langt færre ressourcer. Vi kan stort set kun tilbyde honorarløn eller små kvoter, og kirke- og kulturmedarbejdere har vi kun én af i hele provstiet. For vi har ikke råd til andet!

Det er så indtil videre vilkåret, fordi nogen har bestemt, at det er det, der er rigtigt. Folkekirken må til at vågne op og tage initiativ til en dialog med Nationalmuseet og konsulenterne. Dem kan vi ikke undvære. Men de må med deres ekspertise foretage en langt mere nuanceret vurdering og graduering af kirkerne i forhold til historisk værdi og unikhed. Det kan ikke være rigtigt, at alt skal bevares, og alt skal vedligeholdes ud fra samme standarder. Ikke hvis vi skal have råd til at være kirke i mere bred forstand. Desuden bør Kirkeministeriet gå tilbage til at yde tilskud til kirkerenoveringer i provstier, der har svært ved at bære udgiften. Med den nuværende ordning gives der tilskud efter, hvor interessant kirken er, uden skelen til om det pågældende provsti kunne have finansieret arbejdet selv.

Kirkegårdene er bl.a. et af de områder, som der kan kigges på, om der kan spares penge. I fremtiden vil der maksimalt blive brug for 20 % af alle de gravsteder, der indtil nu omhyggeligt er blevet luget og revet. I Hedensted provsti har de f.eks. fået gennemgået samtlige kirkegårde og lavet fremtidsscenarier, som menighedsrådene kan drøfte.

Når der ikke er råd til dét, vi gerne vil, er det oplagt at se på kirkegårdsdriften, energiforbruget, præstegårdene, medarbejderne og administration. Mange steder bruger vi penge, der ikke kommer ret meget kirke ud af!

Alt det, vi har indflydelse på

Så er der jo alt dét, vi faktisk har indflydelse på. Når der ikke er råd til dét, vi gerne vil, er det oplagt at se på kirkegårdsdriften, energiforbruget, præstegårdene, medarbejderne og administration.

Mange steder bruger vi penge, der ikke kommer ret meget kirke ud af. På bare én lille kirkegård – ud af 33 i Hedensted provsti – kan der fjernes 700 meter hæk, hvis de tomme gravsteder lægges ud i græs. Der vil ud i fremtiden maksimalt blive brug for 20 % af alle de gravsteder, der indtil nu omhyggeligt er blevet luget og revet. Dermed skal hækkene ikke længere klippes, og timebesparelsen på græsslåning ift. rengøring af enkeltgravstederne har vist sig at være meget stor.

Energiforbruget i kirker, sognegårde og præstegårde er højt. En gennemgang af varmekilder, og ikke mindst en rigtig brug af varmestyringen, kan give store besparelser.

Så er der præstegårdene. Vi skylder, at præsteboligerne skal have en høj standard, når vi pålægger præstefamili-

erne at bo i dem. Derfor er de også dyre. I tjenesteboligcirkulæret står der, at ”der er tjenestebolig til embedet, når det skønnes nødvendigt for embedets udførelse”. Der vil ikke i al fremtid være et selvfølgelig økonomisk både-og i forholdet mellem præstegård og øvrigt kirkeliv, så det er en drøftelse værd, om præstegården alle steder vægter højest.

På medarbejderområdet er det ikke et ukendt fænomen, at bestemte funktioner har ændret sig over tid, uden at stillingen er ændret. Derfor bruges der mange steder midler på kvoter og normeringer, der ikke er tidssvarende. Der kan derfor ofte blive plads til at få løftet nye opgaver eller foretage ændringer af stillinger.

Hvem bestemmer, hvad der er rigtigt?

På landet skal pengene fordeles på mange kirkekasser. Hos os giver det en smidighed at administrere en del af ligningsmidlerne som puljer. Vi har puljer til kirkegårde, energitiltag og kirkeliv. Og samtlige anlæg finansieres over anlægspuljen. Pengene kan løbende kanaliseres hen, hvor de gør gavn, i stedet for at sove ’Tornerosesøvn’ i sogne, hvis projekter og planer ikke lige blev til noget, eller trak længere ud end beregnet.

Men hvem bestemmer, hvad der er rigtigt...? Provstiudvalget kan ansøre og tage initiativer. Samtidig må der herske stor respekt om det enkelte menighedsråd og de valg, de træffer. Det er en balance, der kræver frivillighed og dialog. I Hedensted provsti har vi f.eks. fået gennemgået samtlige kirkegårde og lavet fremtidsscenarier, som menighedsrådene kan drøfte. Provstiudvalget vil ikke presse nogen, så 8 sogne blev spurgt, om de ville med i et forsøg. Da menighedsrådene havde en god oplevelse med processen, fik vi efterhånden alle de øvrige sogne med.

Det er for mig at se en god måde sammen at forholde os til, om vi bruger pengene rigtigt! ■

Foto: Hedensted Provsti

Jens Krogh

næstformand i Strellev Menighedsråd og medlem af Landsforeningen af Menighedsråds bestyrelse

Ny præst – sådan gjorde vi

Ansættelser er en udfordrende og spændende opgave, men kræver som minimum et godt forarbejde, hvor mange overvejelser og beslutninger skal tages. Men for Strellev og Ølgod sogne gav det også muligheden for at overveje andre forhold i forlængelse af ansættelse af en ny præst. Men det kræver både mod og udsyn at tænke og ville forandringer i en folkekirke, der bygger på århundreders traditioner.

Med den baggrund begyndte Strellev og Ølgod menighedsråd at drøfte hver for sig og sammen mulighederne for at finde en afløser. Vi er et pastorat bestående af 2 sogne, 3 kirker med 2 menighedsråd og 2 præster i typiske landsogne med en lidt større by. Når præsten når de 70 år, ved menighedsrådet, at det er tid at kigge efter en afløser.

Så gik vi i gang...

Vi blev ret hurtigt enige om, at sogne har meget at byde på, men også bevidste om, at det kunne blive svært at "råbe" den rigtige op. Hvordan kunne vi gøre positiv opmærksom på vore sognes kvaliteter, og hvad kunne være afgørende for at lige netop vores stillingsopslag blev søgt?

Kaffe, møder, ord, mere kaffe, flere møder og flere ord blev til et konstruktivt forløb, hvor begge menighedsråd bidrog med ideer, tanker og ønsker til det fælles projekt – nemlig at finde den bedst mulige præst til vore sogne. Et forløb med flere korte idemøder med opfølgning og sammenskrivning blev hurtigt til et stillingsopslag, der blev annonceret i de traditionelle blade.

Vi havde ikke mange ansøgere, men hvad gør det, når bare den rigtige er i bunken. Og det var tilfældet for os! Og hvordan det skete er nok et sammenfald af mange forskellige interesser, men et gennemgående tema efterfølgende har været det store engagement menighedsrådene formåede at signalere i annoncen og senere i samtalerne med vores nye præst.

Hver tid sine styrker

Midt i al snakken om stillingsindhold kommer stillingstagen til bolig og bopælspligt som en naturlig del. En ældre og flot placeret præstegård beliggende i ensom majestæt lige uden for bygrænsen stod foran en større renovering. Til præstegården var både kontor og konfirmandlokale tilknyttet, og selve stedet bærer på mange traditioner for begge sogne. Tidligere tiders præster har i høj grad medvirket til, at præstegården blev en institution i sig selv.

Menighedsrådene greb muligheden for at drøfte, hvordan vi gerne så bolig, kontorer, konfirmandlokaler m.m. fremadrettet? Ét er at kunne tilbyde en god bolig til præsten, hvilket i sig selv

er vigtigt, et andet er, hvordan vi bedst skaber naturlig sammenhæng for sognets beboere mellem kirken, kontor, ansatte, aktiviteter og ikke mindst et attraktivt arbejdsmiljø for både præster og øvrige ansatte ved kirkerne?

Et stort flertal ville gerne fremme et attraktivt arbejdsmiljø og prioriterede fælles kontorfaciliteter for kirkens ansatte højt, og ligeledes ønskede vi at stille en bolig til rådighed uden det også skulle være samlingssted for hele sognet. Derfor kom vi ret hurtig frem til, at den gamle præstegård på "landet" skulle afhændes til fordel for en moderne villa i byen og fælles kontorfaciliteter i det eksisterende kirkehus, og derfor blev planer for udvidelse af menighedslokaler og kirkegårdskontor

en naturlig følge, hvilket har givet helt nye udfordringer, som ikke skal beskrives her.

Valg af præst med sidegevinster

Vi var godt klar over, at ét er at have ønsker og idealer til den nye præst, noget andet kan være virkeligheden og de, der ansøger stillingen. Kendetegnende for begge menighedsråd er, at der udvises et stort engagement. Både i form af et forholdsvis højt aktivitetsniveau, men også en lyst til at ville se fremad – have visioner og ideer til en forsat udvikling af de kirkelige tilbud, der kalder på både præst og frivilliges medvirken. Derfor var det vigtigt for begge menighedsråd, at netop denne virkelyst kom til udtryk i en annonce efter en ny præst.

Og det lykkedes i høj grad – i hvert fald når vi ser på resultatet. Vi havde ikke mange ansøgere, men hvad gør det, når bare den rigtige er i bunken. Og det var tilfældet for os! Og hvordan det skete er nok et sammenfald af mange forskellige interesser, men et gennemgående tema efterfølgende har været det store engagement menighedsrådene formåede at signalere i annoncen og senere i samtalerne med vores nye præst. Man skal absolut ikke underkende værdien af et engageret menighedsråd, der både har ideer og vilje til selv at sætte sig i spil i forhold til de mangeartede opgaver, der havner på et menighedsråds bord, for slet ikke at tale om fællesopgaver præst og råd imellem.

Efterfølgende har ansættelsesforløbet haft sidegevinster. Trods et menighedsrådsvalg forsætter samarbejdet de 2 råd imellem. Den gode oplevelse af at være flere om fælles opgaver, har åbnet op for nye samarbejdsmuligheder og fælles forståelse for, at sammen kan vi mere. Udvikling af fælles hjemmeside, Facebook, fortsættelse af præstegårdsudvalg, fælles tiltag med forskellige aktiviteter og en gensidig forståelse for hver vores behov for at skabe liv og vækst i hvert vore sogne med fælles hjælp og gensidig henvisning til hinanden har efterfølgende været med til at skabe fornyet engagement til gavn for alle parter. ■

Stillingsopslaget for 2 år siden:

Vi søger en præst til Ølgod-Strellev pastorat, der er to sogne med to præster og tre kirker.

Vi vil gerne, at vores nye præst vil:

- Gøre kirkelivet levende for "stamkunder" som for "strøgkunder".
- Forkynde det kristne budskab livsnært og vedkommende.
- Være rummelig overfor mennesker i alle aldre og livssituationer.
- Kunne inddrage alle gode kræfter til at fremme kirkens liv og vækst.
- Være konstruktiv i samarbejdet med kollega, menighedsråd, øvrige medarbejdere, valgmenigheden og frivillige.
- Være kirkebogsførende.
- Være innovativ i arbejdet med børn og unge.
- Være en del af sognenes forenings- og kulturliv.
- Være med til både forandring og forankring.
- "Brænde for at tænde".

Vi kan tilbyde:

- To aktive menighedsråd, der ser sig selv som aktive medspillere i det kirkelige liv.
- Engagerede medarbejdere.
- Kirkekor – både voksen og junior.
- Fælles kirkekontor for de to præster og den tilknyttede sekretær (under opførelse).
- Ny bolig (under opførelse) i Ølgod by.

Fakta om området:

- Smørhul mellem Vesterhavet og Billund Airport.
- Rigt forretningsliv.
- Vuggestue/børnehave/9-klasses folkeskole/
Kristen Friskole.

Hvordan er man kirke i ny byudvikling?

– Reportage fra en konference

Rundt omkring i landet skyder nye boligområder, og mange byer står midt i eller overfor en stor befolkningstilvækst. Men hvordan er man kirke i et helt nyt byområde – eller i en by i kraftig vækst og forandring? Dette tema tog Kirkefondet op på en konference lørdag den 11. november, der blev afholdt i Valencias flotte lokaler på Vesterbro i København. Lige knap 90 deltagere havde tilmeldt sig konferencen, og dagen bød på en masse spændende oplæg.

Først et oplæg om den demografiske udvikling fra land til by ved seniorforsker og ph.d. Helle Nørgaard fra Statens Byggeforskningsinstitut/Aalborg Universitet, der kunne fortæl-

le, at der er sket en tilbageflytning til byerne, så der nu er mange unge og studerende og børnefamilier i byerne. Arkitekt Kristian Skovbakke Villadsen fra Gehl Architects talte om fremtidens byer og byrum for mennesker, og opfordrede kirkerne til at lukke rummene op og skabe byrum. Behovet for at mødes i byen er kæmpestort, og kirken er et mødested, og derfor bør kirken tænke anderledes!

Forsker og projektleder Erling Birkedal fra Menighedsfakultetet i Oslo fortalte om Gud i storbyen. I Oslo eksperimenterer man med forskellige menigheder. Et sted prøver man at være mere synlige i bybilledet, besøge folk og institutioner og inviterer til

samarbejde lokalt. Derefter holdt lektor Ruth Bjerrum fra 3K-uddannelsen et oplæg om en undersøgelse om folks forventninger til bykirken? De havde bl.a. undersøgt, hvordan danskerne bruger kirken, og hvad de så synes om den, når de bruger den? Undersøgelsen viste, at danskerne ofte går i en anden kirke end deres sognekirke, da det oftest er i forbindelse med de kirkelige handlinger, at de besøger kirken.

Efter frokost var kirkeminister Mette Bock kommet og holdt et oplæg om kirkens udfordring i byen. Derefter var der en diskussion om, hvem det er, der skal tage initiativ til nyt kirkebyggeri, eller hvad der skal ske i nybygge-

de områder. Derefter kom projektleder og provst i Århus, Esben Thusgaard, på. Han fortalte om deres tanker i forbindelse med nybyggeri i Århus og stillede spørgsmålene: Hvad skal kirken i byen? Og Hvad skal kirkens rolle være? Folkekirken skal være klar til at gå i samtale med borgerne og kommunen. Han kom også med eksempler på, hvad man arbejder på 3 steder af Århus. Til slut kom udviklingskonsulent i Kirkefondet, Berit Weigand Berg, på og fortalte om en studietur til Holland, hun netop havde været på. Overskriften var "Vis mig dit kirkerum... og jeg skal fortælle dig om dit syn på menighed". I Holland har man 100 nye kirkeprojekter og adskillige andre projekter i storbyen.

Kirkefondets konference var første skridt på vejen i det fremtidige arbejde med at skabe et netværk af kirker, der står overfor ny byudvikling. Dette tilbud blev introduceret, og der blev fortalt om en kommende studierejse til netop Holland, man kunne komme med på. Læs mere om netværk og studierejse på næste side.

Skal jeres kirke være vejkirke i 2018?

Er jeres kirke åben eller har I planer om at åbne den udover gudstjenestetiden? Så inviterer vi jer til at være med i brochurerne over "Vejkirker og andre åbne kirker". Over 400 kirker var med i år, og brochurerne er en rigtig god guide til alle dem, der gerne vil besøge kirker landet over.

Kirkefondet har siden 2001 udgivet de landsdækkende brochurer "Vejkirker og andre åbne kirker". Brochuren udgives i to udgaver: en for Jylland og en for Øerne. Brochurerne bliver trykt i et oplag på ca. 95.000 eksemplarer, og bliver udsendt til de deltagende kirker samt til biblioteker, turistbureauer, campingpladser, motorvejsstationer, vandrerhjem mv. over hele landet. Vi får også mange henvendelser fra private, der ønsker brochuren tilsendt. Brochurerne bliver altså brugt, og når langt omkring, og hvert år får ordningen en del presseomtale. Desuden kan man downloade brochurerne på www.vejkirker.dk, og vi har lige opdateret hjemmesiden, så der nu også er mulighed for at søge på vejkirkerne både fra computer og smartphone, så man kan planlægge sin tur.

I brochuren er det muligt at fortælle kort om kirken, dens åbningstider, særlige arrangementer m.v.

Brochurerne udkommer omkring 1. april. I 2015 introducerede vi "cykelvenlige vejkirker", og der er nu mere end 150 cykelvenlige vejkirker. I 2016-2017 fik kirker, der lå på Den Danske Kloster rute og ved Hærvejen et nyt symbol, og i år er markeres de kirker, der ligger på Den Danske Pilgrimsrute.

Prisen for at deltage i 2018 er kr. 1.600,- + moms, i alt kr. 2.000,- for omtale af én kirke. Dette beløb dækker udgifterne til redigering, layout, trykning og distribution til turistbureauer, biblioteker, campingpladser m.fl. Kirken får tilsendt 100 brochurer eller andet ønsket antal ved udgivelse, og flere brochurer kan bestilles, så længe oplaget rækker.

Vi håber, at rigtig mange kirker vil være med i 2018! Kontakt Charlotte Lydholm på Kirkefondet for nærmere information.

Skal vi blive klogere sammen?

Studietur og netværk for kirker i byudvikling

Som en forlængelse af konferencen, der er omtalt på de foregående sider, vil Kirkefondet gerne indbyde alle sogne, der står midt i eller overfor en stor befolkningstilvækst til at deltage i en studietur og/eller et netværk sammen med andre kirker.

Studieturen vil foregå i løbet af året 2018 og besøge forskellige kirkeprojekter i Holland. Programmet sammensættes så vidt muligt efter ønske fra deltagerne. Turen vil indeholde 3 overnatninger med base i Amsterdam, men der vil også være mulighed for ture ud i landet, alt efter hvad der vælges at se. Kirkefondet lægger programmet, og der vil være mulighed for af-

gang fra både København og Aalborg. Deltagerne betaler selv for studieturen.

Vi vil også gerne indbyde til et netværk for disse kirker, der skal mødes 2 gange om året på tværs af landet. Her kan man få inspiration og værktøjer, udveksle erfaringer og tænke over opgaver.

Er I som kirke interesseret i at høre mere om studieturen og netværket, så henvend jer til udviklingskonsulent Berit Weigand Berg på bwb@kirkefondet.dk eller på tlf. 33 73 00 33. Der vil også løbende blive skrevet noget om det på Kirkefondet hjemmeside www.kirkefondet.dk

Nyt fra Kirkefondet

Kirkefondet har fået ny hjemmeside

Hvis du ikke har været inde på vores nye hjemmeside, så skulle du tage et kig derind! Siden har fået et helt nyt lettere layout, og så er der kommet to nye spændende muligheder. Nu kan du gå ind under "Udgivelser" og bestille vore bøger, cd'er og andre udgivelser direkte. Du skal ikke betale ved bestillingen, men fakturaen kommer sammen med dine varer. Også ved vejkirkerne er der sket store forbedringer. Hvis du har brug for at søge efter en bestemt vejkirke, eller finde vejkirker i de forskellige regioner eller byer eller f.eks. gerne vil se alle de cykelvenlige vejkirker, så er det nu muligt at søge dem frem både på mobil og computer. Så gå ind på www.kirkefondet.dk og bliv inspireret!

Temaer for "Kirken i dag" i 2018

Temaerne for 2018 er nu på plads, og vi håber, at I ser frem til de spændende temanumre. Første nummer i det nye år kommer til at beskæftige sig med folkekirkens sang og musik. Hvad rører sig lige nu? Og hvilke udfordringer står folkekirken overfor på dette område? Nr. 2 kommer til at beskæftige sig med kirketællinger og andre tal om folkekirken. Hvad kan vi bruge tallene til? Nr. 3, der udkommer i september 2018, vil handle om kirken og kunsten, og det sidste temanummer i 2018 vil handle om menighedsforståelse.

Prisen for et abonnement i 2018 på 4 numre er stadig kr. 250,-.

Kirkefondet har brug for din hjælp!

Kirkefondet er berettiget til at modtage gaver til Kirkefondets arbejde med skattefradrag for giveren. For at være sikre på, at Kirkefondet kan beholde denne ret til skattefradrag, skal vi have 100 givere hvert år, som hver har givet mindst 200 kr. som en personlig gave til Kirkefondets arbejde for liv og vækst.

Vi håber derfor, at I vil være med til at støtte Kirkefondets arbejde med mindst 200 kr., så vi kan nå op på de 100 givere i 2017. Beløbet kan indbetales konto 2191-8541701207 eller via Mobilepay til 11159. Giv os sammen med indbetalingen dit navn, adresse og cpr. nr. Hvis du indbetaler 250 kr. eller derover, vil du som bidragsyder modtage "Kirken i dag" gratis. På forhånd tak for hjælpen!

Mangler du idéer til julegaverne eller ønskelisten?

Så tag et kig på Kirkefondets hjemmeside under "Udgivelser". Her finder du bøger, cd'er, spil m.m. om tro, kirke og eksistens. Vi sender det bestilte med posten, og du betaler kun porto en oven i varens pris.

Tema for næste nummer af "Kirken i dag":

Kirkens sang og musik

Kirken *i* dag

Diakoni for novicer og nørder

At praktisere diakoni er at praktisere næstekærlighed, men hvordan kommer det til udtryk som faglighed i dagens Danmark? Det er et af de spørgsmål, som Conny Hjelm giver sit bud på i sin nye bog "Diakoni for novicer og nørder". Ved at sætte fokus på diakoniens faglighed ligger hun en ny og relevant vinkel på emnet og henvender sig såvel til dem, der aldrig har stiftet bekendtskab med diakoni før, som til dem, der har erfaring med diakoni i højere eller mindre grad.

I bogen tager hun fat i diakoniens grundlag, metoder og faglighed og forklarer og udfolder begrebet for såvel nybegyndere og erfarne udøvere af diakoni. Conny Hjelm vil gerne bygge bro mellem dem, der allerede yder næstekærlighed, for eksempel i deres virke inden for kirken, men som ikke har fuldt styr på begrebet diakoni – og så dem, der ved en masse om emnet.

"Diakoni for novicer og nørder" kan med fordel læses og bruges både på diakonale arbejdssteder, såsom Kirkens Korshær, og for eksempel i kirkerne menighedsråd – og andre steder, hvor man gerne vil snakke om diakoni, men har manglet en klar tekst at tage udgangspunkt i.

Conny Hjelm er diakon, underviser og konsulent ved Filadelfia Uddannelse.

Bogens forord er skrevet af Kjell Nordstokke, professor emeritus i diakoni.

182 sider – kr. 99,95

Læs mere på www.kirkefondet.dk

**Ny bog om
diakoni af
Conny Hjelm**